

זוהר לעם

ויחי חלק א'

קבלה לעם
www.kab.co.il

תוכן העניינים

3	ויחי יעקב בארץ מצרים
7	ויקראו ימי ישראל למות ויקרא לבנו ליוסף
8	ויקרא לבנו ליוסף
9	הנה אביך חולה
9	והיה לעת ערב יהיה אור
11	ויגד ליעקב
11	ויתחזק ישראל וישב על המיטה
13	השמות הנקראים יד [שמהן דאתקראו יד]
14	נראה אליי בלז
15	הנני מפרך והרביתיך
15	ועתה שני בניך הגולדים
16	מתה עליי רחל בדרך
17	וירא ישראל את בני יוסף
18	אשר נתן לי אלקים בזה
20	ועיני ישראל כבדו מזון
20	ויחי יעקב
22	שני גמלים [תרי גמלי]
23	לי הכסף ולי הזהב
24	ויקראו ימי ישראל למות
25	ר' יצחק יושב ועצוב [ר' יצחק יתיב ועצוב]
27	כאשר מגיע זמנו להסתלק מן העולם [כד מטי זמניה לאסתלקא מעלמא]
29	אם הבנים שמחה
30	בני אימי ניתרו בי
30	וכופר בריתכם את מוות
31	אוי לרשע רע
31	הצלם
33	ד' מינים
36	חבצלת ושושנה
38	ויקראו ימי ישראל למות
38	ויקרא לבנו ליוסף

ויחי - חלק א'

ויחי יעקב בארץ מצרים

הפנים אלא מאחוריים, הוא חי, כלומר, בהמשכת החכמה.

וכן ביעקב כתוב, ויחי יעקב, שהוא המשכת החכמה מבחינת אחוריים, במצרים. כמ"ש, ויחי, נבואה היורדת מן מראה המאירה, מטבור ולמעלה דו"א, מן ת"ת, שנקרא מראה המאירה. אמנם יש הפרש גם בין יעקב ומשה, כי יעקב הוא מת"ת, ומשה מפנימיות הת"ת, הדעת.

ג) רצה יעקב לומר נבואות על הגלויות, שיקרו לבניו בארץ כנען ובכל ארץ אשר גרו בה, שהם מארץ מצרים, שכל הגלויות נכללות בארץ מצרים. היה ליבו נשבר, שכתוב, כי יש שבר במצרים.

ד) וע"כ, ויחי יעקב בארץ מצרים, ולא היה שמח, כי בארץ היא הקשר של העמים, שכל זוהמת העמים כלולה שם, וגם הספירים של כיסא הכבוד, שהם הניצוצים של החכמה, השבויים ביניהם, שמכונים ספירים. והוא כמ"ש, וממעל לרקיע אשר על ראשם כמראה אבן ספיר דמות כיסא. ולא הגיע אליהם לבררם שום איש, לא מהעליונים ולא מהתחתונים. אלא ח"י. כמ"ש, כי לא יראני האדם וחי.

מפאת חטאו של אדה"ר נפלו הכלים והניצוצים של מדרגת החכמה לקליפת מצרים. ושכתוב, ולא היה שמח, כי בארץ היא הקשר של העמים, כי ארץ מצרים היא קליפה קשה, שזוהמת כל העמים קשורים בה. ומשום זה לא היה שם בשמחה. אבל גם הספירים של כיסא הכבוד, שהם הכלים והניצוצים של מדרגת החכמה נפלו שמה. ונדוע, שאין מדרגת החכמה יכולה להאיר, אלא רק בהתכללות עם אור החסדים. שאז נקראת אור החכמה בשם אור החיה, כמ"ש, החכמה תתיה בעליה.

א) ויחי יעקב בארץ מצרים. ליבו של יעקב ראה בנבואה במצרים, שבניו יהיו בכל הגלויות שעד עתה, ועד הקץ וזמן ביאת המשיח.

ב) ולא הגיע יעקב אל הנבואה של ויחי, אלא במצרים. והיא נבואה חשובה, שלא התנבאו כמותה. ולא הגיעה לשום איש מבני הנביאים, אלא לו ולמשה בלבד. במשה כתוב, כי לא יראני האדם וחי. וביעקב כתוב, ויחי יעקב. ויחי, פירושו, נבואה היורדת ממראה המאירה, ת"ת.

כי הארת החכמה הוא חיים, כמ"ש, החכמה תתיה בעליה. והיא הנבואה של ויחי. ויש הפרש גדול בין נבואת יעקב ומשה לשאר הנביאים. כי שאר הנביאים קיבלו נבואתם מנו"ה דו"א, שהוא מטבורו ולמטה, ששם בחינת הנוקבא, הנקראת מראה שאינה מאירה. וע"כ התנבאו במילת כה, שהיא שם הנוקבא.

אבל יעקב ומשה קיבלו מת"ת, שנקרא מראה המאירה, שהוא מטבור ולמעלה דו"א, אלא מבחינת אחוריים אשר שם, שע"כ נאמר למשה, וראית את אחוריי ופניי לא יראו. וכן לא תוכל לראות את פניי כי לא יראני האדם וחי. אבל כשקיבל מבחינת אחוריים, היה חי. וכן ביעקב לא נאמר, ויחי, אלא במצרים, בחינת אחוריים.

ושכתוב, ולא הגיע יעקב אל הנבואה של ויחי אלא במצרים, כי היה מקבל הנבואה מטבור ולמעלה דו"א, ושם כתוב, וראית את אחוריי ופניי לא יראו. ע"כ לא הגיע לו הנבואה אלא במצרים, שהוא אחוריים. ושכתוב, שלא התנבאו כמותה אלא הוא ומשה, כי כל הנביאים מקבלים מחזה ולמטה דו"א, מנו"ה. כמ"ש במשה, כי לא יראני האדם וחי. משמע, כיוון שלא קיבל מבחינת

עוונותיהם. וע"ז באו מדה"ר ומדה"ד ביחד, שהוא הוראת השם ישראל. ונתנו אותם בארץ גלותם. שהשכינה גלתה עימם, שעליה מורה השם ישראל. וע"כ היו בטוחים, שיגאלו יחד עם השכינה. וע"י זה סבלו הגלות ולא פחדו. וע"כ בגלות השם ישראל, כמ"ש, ויגל ישראל מעל אדמתו.

ח וימכור את בכורתו ליעקב. היה לו לומר, לישראל, כי בכורה הוא מוחין דגדלות. אבל האיש המסתכל ידע אותו, שיעקב המחובר עם ויחי הוא קודש, כמו השם ישראל. כלומר, זה הכלל, שיעקב הוא שם הקטנות, אינו בהכרח במקום שמפורש אצלו הגדלות שהשיג. וע"כ כתוב כאן, ויחי יעקב, ואינו צריך לומר, ישראל. וכן, וימכור את בכורתו ליעקב, אינו צריך לומר, ישראל. כי יעקב זה המחובר עם הגדלות, קודש הוא בהכרח כמו ישראל. וע"ז אמרו, יעקב בחר בו הקב"ה, להיות ספיר בכיסא הכבוד. ולא אמרו, ישראל, משום שמפורש הגדלות.

ט ואת דָּבָא ושפּל רוח, להחיות רוח שפלים, ולהחיות לב נדכאים. לב נדכאים, זהו יעקב, כי מתחת המדרגה, מאחוריים, ירדו עליו נבואות וברכות במצרים, שמצרים בחינת אחוריים, וע"כ היה ליבו נדכה.

י שיעקב שהיה במצרים, לא הייתה נבואתו נעלה, כי הארץ הייתה שנואה.

יא לא זכה לברך אף אחד מבניו, ולא היה בידו רוח לברך, אלא במצרים, כאשר בירך אותם לכל אחד ואחד על פי סוד. והסוד הוא כמ"ש, ויָרָא יעקב, כי יש שבר במצרים, ויאמר לבניו, למה תתראו. שלא ניתנה נבואה אלא לנשברי לב, כמ"ש, רְדו שמה ושברו.

ושכתוב, ולא הגיע יעקב אל הנבואה של ויחי, אלא במצרים, הוא מטעם, ופניו לא ייראו. לכן לא היה לו רוח לברך את בניו, אלא במצרים, ששם בחינת אחוריים. שמשום זה היה לו ליעקב לב נדכאים. וע"כ מביא ע"ז ראייה מהכתוב, ויָרָא יעקב, כי יש שבר במצרים, הרומז על שבירת הלב, שיהיה לו

ושכתוב, ולא הגיע אליהם לבררם שום איש, לא מן העליונים ולא מן התחתונים. אלא ח"י, ששום אדם לא יוכל לזכות לחכמה, אלא המקבלים בהתכללות החסדים, שהמקבל נקרא אז ח"י, מדרגת יסוד דגדלות, שנקרא יוסף. כמ"ש, ויוסף ישית ידו על עיניך, על אור עיניים, אור החיה. כי אור החיה אינו מאיר בפרצוף, מטרם שיש שם בחינת יוסף, יסוד דכלים, מטעם ערך ההופכי. וע"כ נקרא היסוד, חי העולמים. וכמ"ש, כי לא יִרְאֵי האדם וחי, שבבחינת הפנים אין שם מדרגת חי, וע"כ כתוב, לא יִרְאֵי האדם, כי ראייה היא חכמה, שאינה מאירה זולת במדרגת אור החיה, כלומר בהתכללותה עם חסדים. ובחינת הפנים נמשך מא"א, שהוא חכמה בלי חסדים.

ה כמה הם סודות העליונים שבמקרא הזה. על ויחי, שזכר עימו יעקב, היה צריך לומר, ישראל, ויחי ישראל. כי השם יעקב מורה על קטנות, והשם ישראל מורה שכבר יש לו מוחין דגדלות. והמילה ויחי רומז על אור החיה, מוחין דגדלות, שהיה צריך לכתוב, ויחי ישראל. וישראל מאין לנו, שמורה על מוחין דגדלות? כי כתוב, קודש ישראל לה'. וקודש רומז על גדלות. וכן כתוב, בני בכורי ישראל. ובכור רומז על גדלות. הרי שבגדלות נזכר השם ישראל, ולא יעקב, שהוא שם הקטנות, כמ"ש, מי יקום יעקב כי קטן הוא. והרי כתוב, וימכור את בכורתו ליעקב? שבכורה, שהיא גדלות, נזכר ג"כ בשם יעקב.

ו בזמן שהיו ישראל אנשי אמת וצדיקים ועושים צדקה, לא היו מפחדים ישראל, אלא יעקב בלבד. כתוב בו שהיה מפחד, שנאמר, כי יָרָא אנוכי אותו. כי ישראל הוא שם הגדלות, ואין בו פחד. כי בשביל המעשים טובים שעושים ישראל, היו עושים הרבה חסד זה עם זה, וע"כ לא היה בהם פחד.

ז משחטאו והוגלו, מחמת עוונותיהם ומעשיהם הרעים, לא יכלו לסבול מפחד, שלא יישארו באמת בגלות לעולם על

יד) ודָּבַר הכתוב, לא יעקב יֵאָמֵר עוד שמך כי אם ישראל. כאשר מתבאר בהבנה, נמצא ישראל יעקב, עליון זה מזה, שישראל, חשוב יותר מיעקב, שע"כ בירך אותו המלאך בשם, ישראל. ובגללם היה מטה משה חקוק משני צדדיו שמו הקדוש, אחד רחמים בדין, מדרגת ישראל, ואחד דין בדין, מדרגת יעקב.

טו) וזה כמ"ש, לא הביט אוון ביעקב ולא ראה עמל בישראל, שמשמע שביעקב לא ראה אוון. אבל עמל ראה. משא"כ בישראל אפילו עמל לא ראה, משום שהדין נחשב בו ג"כ לרחמים. מתוך שאנו נדחקים בגלות בין האויבים, והשכינה הסתלקה מן המלך, ז"א, והתרחקה ממנו, נעשה זה לסיבה, שלבסוף ישׁרה השכינה בינינו ויגאל אותנו. כי הדוחק מביאנו לתשובה, והתשובה לגאולה. לפיכך, גם הדין שבמדרגת ישראל נהפך לרחמים. וע"כ כתוב, כי לא ראה עמל בישראל. אלא כולו רחמים. אבל במדרגת יעקב אינו כן. וע"כ נמצא בו עמל. ולפיכך בירך אותו המלאך, לא יעקב יֵאָמֵר עוד שמך כי אם ישראל, שיש בו דין ורחמים, גלות וגאולה, וכולו רחמים.

וע"כ כתוב, כה אמר ה' מלך ישראל וגואלו ה' צבאות. כמ"ש, ויחי יעקב, חי. כי מֶלֶךְ הוא הדין שבשם ישראל. גואלו הוא הרחמים שבשם ישראל. ושניהם נכללים בצבאות, נו"ה. נצח הרחמים שבו והוד הדין שבו. ומכונים, ויחי, חי. כי הנצח, רגל ימין, מאיר רק ממטה למעלה, ע"כ מכונה ויחי, לשון עבר. וההוד רגל שמאל, מאיר גם ממעלה למטה, וע"כ מכונה חי, לשון הווה. וכל זה הוא במדרגה העליונה ישראל. אבל למטה ממדרגת ישראל כתוב, כה אמר ה' השמים כיסאי והארץ הדום רגליי, משום שלמעלה במדרגת ישראל, שתי רגליי חי, שרגל ימין, נצח, ויחי, ורגל שמאל, הוד, חי. אבל כאן הם נקראים הדום רגליי, מלשון דממה, היפך החיים.

טז) במדרגה העליונה, ישראל, שתי

במצרים. ותכף נתעורר לשלוח בניו שמה, מטעם שידע, שלא ניתנה נבואה זו אלא לנשברי לב. וכן הוא אומר, רדו שמה ושברו, הרומז ג"כ על שבירת הלב.

יב) תחת כיסא הכבוד הקדוש יש יעקב ספיר, שהספיר מדה"ד של בחינתו. בא הכתוב ואמר, לא יעקב יֵאָמֵר עוד שמך, כי אם ישראל, כי שְׁרִית עם אלקים ועם אנשים וְתוֹכַל. ויעקב ראה לבחינתו מדה"ד, שכתוב, ויורח לו השמש. והוא הדבר, אוי לנו כי פנה היום.

כיסא הכבוד הקדוש, בינה, עומד על ד' רגליים, ג' קווים והנוקבא, המקבלת ג' הקווים. והמסך דבחי"א שעליו יוצא קו האמצעי, שנקרא יעקב, מכונה בשם ספיר. וע"כ כתוב, שיעקב ספיר, נמצא תחת הכיסא. והיא מדה"ד של בחינתו. כי מסך זה ממעטו לבחינת ו"ק. ומביא רֵאִיָּה לזה מהכתוב, ויורח לו השמש כאשר עבר את פנאל והוא צולע על ירכו, שהוא אור המאיר לרפואה, לרפאותו מפנות ערב שבשמאל, ולהיות אור הזה אינו יוצא אלא על מסך דבחי"א, מסך דנקודת חיריק, ע"כ נעשה צולע על ירכו. נשמע מהכתוב, שיעקב ראה לבחינתו מדה"ד, שהוא המסך דבחי"א, כדי לרפאותו מפנות ערב שבשמאל. והוא הדבר, אוי לנו כי פנה היום. כי מכוח התכללות השמאל ביעקב פנה היום, שנסתלקו האורות, וע"כ היה צריך למדה"ד, שזה המסך דבחי"א, כדי לחזור ולהמשיך אור השמש. ואע"פ שנעשה ע"י כך, צולע על ירכו. ולפיכך אמר הכתוב, לא יעקב יֵאָמֵר עוד שמך, שיש שם מדה"ד, כי אם ישראל, שיש שם גם מדה"ר, ג"ר מאו"א עילאין, אוירא דכיא.

יג) כשגלו מירושלים והוסר התמיד, והאויב טימא את ההיכל, בעת ההוא לא יכלה המלכות, הנוקבא דו"א, לסבול את בני ישראל על עוונותיהם, אלא מדרגת השם ישראל, סבל אותם, משום שהיא בשני צדדים: רחמים ודין. והדין הוא סיבה לגילוי הרחמים, וע"כ גם הדין נחשב לרחמים.

הרגליים, נו"ה, הם חי, הנצח ויחי והוד חי, ושניהם נכללים במילה ויחי.

ב' הבחנות יש באותיות: פשוט ומילוי. כי למשל כשמבטאים א', נשמעות עימה האותיות לף, כלומר אלף. וכשמבטאים ב', נשמעות עימה האותיות י"ת, כלומר בית. האותיות א' ב' נקראות פשוטות, והאותיות ל"ף, י"ת הנשמעות עימהן, הם המילואים של הפשוטות. ולפי זה כשד' אותיות ויחי נמצאות במילואן, הן: ויו, יוד, חת, יוד. ונבחן בהן שתי חלוקות:

א. ד' אותיות הפשוטות ויחי.

ב. ו' אותיות המילואים י"ו, ו"ד, ת', ו"ד, שהן בגי' גֶּלֶת עם ג' האותיות (436). והם ב' רגליים נו"ה, שחלוקה א', ויחי, נצח. וחלוקה ב', שבגי' גֶּלֶת הוד. ושתייהן חי, שכלולות במילה ויחי. שלהיות הגלות סיבת הגאולה והתחייה, נחשב גם הגלות לתחייה. ושכתוב, במדרגה העליונה, ישראל, שתי הרגליים, נו"ה, הם חי, ששתייהן נכללות במילה ויחי. ל"י הגדולה, הפשוטה, יש במילואה י' קטנה, ו"ד, שהוא בגי' י'. לח' יש במילואה ת'. ו"י יש במילוי הו'. ו"ד יש במילוי הי'.

יז) אלו ב' החלוקות כלולות באבן הטוב ספיר, שמתחת כיסא הכבוד, שבארץ מצרים. שכתוב, ונגף ה' את מצרים, שהוא חלוקה ב', אותיות המילוי, המרמזות על הגלות. והכתוב, כי טל אורות טֶלֶף, שפירושו טל תחייה, הוא חלוקה א', אותיות הפשוט, המרמזות לתחייה.

יח) ע"כ מתחברות יחד חלוקה ב', הרומזת על הגלות עם חלוקה א' הראשונה, הרומזת על תחייה וגאולה. כתוב, בית יעקב לכו ונלכה באור ה'. שפירושו, האותיות הרומזות על הגלות שנגזר עליהם, על עוונותיהם, באמת ובדין, יש להם תקנה בתורה, שבקיומה, תצאו מהטיט והרפֶּשׁ, שהיא הגלות, ותלכו לאור ה'. ושיעור הכתוב, בית יעקב לכו, בגלות, וע"י זה שתתחזקו שם בתורה, תזכו כמ"ש, ונלכה

באור ה', שהוא התחייה והגאולה. ונמצא שהגלות היא סיבה לגאולה. הרי שב' החלוקות באות כאחד.

יט) אותיות א' ר"ץ הן בארץ הנעצבת ובאה בגלות, בגזירת ספר התורה, בארבע מאות שנה שבגזירת בין הבתרים, והן מתחלקים בארץ לא', רץ. בגזירת ספר התורה ר"צ מתחברים בגלות, שבגלות מצרים ר"צ (290) שנה. והמילוי ל"ף מן האלף של ארץ הוא בגי' מאה ועשר, מאה ועשר ור"צ, הם ארבע מאות שנה.

מהו גלות מצרים? הלוא ארבע מאות שנה נאמר לאברהם שיהיו בניו בגלות, ואם תספור אותם היו רק מאתיים ותשעים שנה? הוזהר מחשב התחלת ימי הגלות בפועל מוזמן מכירת יוסף למצרים, והוא היה אז בן שבע עשרה, ועד שנעשה למלך היה שלוש עשרה שנה, כי בשעה שעמד לפני פרעה היה בן שלושים שנה. ועד שבאו יעקב ובניו למצרים כבר היה יוסף בן ל"ט (39) שנים, כי כשבא יעקב למצרים כבר עברו שבע שנות השובע ושנתיים ימי הרעב. ויוסף חי אחר שבא יעקב למצרים, עוד שבעים ואחד שנה, כי יוסף חי מאה ועשר שנים. וכל זמן שיוסף היה חי, לא התחיל השעבוד.

קק) היה מיורדי מצרים, וימי חייו היה קל"ג (133) שנה. ועמרם בנו חי קל"ז (137) שנה. וימי משה בעת גאולתם ממצרים היה שמונים שנה. ואם נאמר, שעמרם נולד בסוף ימי קקת, וכן משה נולד בסוף ימי עמרם, הרי הם ביחד ש"ג (350) שנה. ומזמן מכירת יוסף עד שנעשה למלך היו י"ג שנה, שזה נכנס בחשבון הגלות, הרי הם שס"ג (363). הוצא מהם ע"א (71) שנים, שְׁמֶלֶךְ אַחַר בֵּיאת יעקב למצרים, שבזמן מלוכתו לא נשתעבדו, נמצא רצ"ב (292) שנים. והוזהר מחשב רק ר"צ שנים, כי שתי שנים מחשב למובלעות, כי לא נולד עמרם בסוף ימי קקת ממש, או משה לא נולד בסוף ימי עמרם ממש.

כ) כתוב, וימת יוסף בן מאה ועשר שנים. וכתוב, הנה העלמה הרה ויולדת בן, וקראת

שיהיו לבנים שגלו במדה"ד, בג' גלויות. תיקון הראשון הוא למצרים, שנמשל בשבע שנים. כמ"ש, השבעתי אתכם בנות ירושלים, אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתִּחַפֵּץ. אף כאן מספר שבע של חיי יעקב לשון שבועה, שמורה, שלא לעורר את האהבה, הגאולה, עד שתִּחַפֵּץ.

כב מכאן נשמע ביאורו של מספר שבע. שכתוב, מרחוק ה' נראה לי, ואהבת עולם אהבתיך. מרחוק, בגלות, והיה זה, מפני האהבה הגדולה, שאינה מתגלה אלא רק ע"י הגלות. הגלות הוא התיקון, שיהיו בני ישראל משתחררים מהגלות, ויתגלה אהבת ה' אלינו, וירצה הכתוב לומר במספר שבע שבחיי יעקב, שהבנים הקדושים, שגלו על עוונותיהם, יהיו בדין שנים רבות, עד שיהיו, שבע כחטאותיכם. וכן אומר שבעתיים יוקם קין, שמספר זה מתקן הקלקולים, שעשו ומגלה את אור הגאולה. וזה בגלות ראשון של מצרים, שהוא הקטן שבג' גלויות.

כג גלות השנייה היא גלות בבל, שנמשל לארבעים שנה שבחיי יעקב, ביחס השבע של מצרים, שהם גדולים מהם. כי לגלות מצרים באו כהדיוטות ולא היה צערם רב, אבל לגלות בבל באו, כמו בני מלכים שנשבו, כי כבר היה להם התורה והארץ ובית המקדש. ע"כ היה צערם גדול, ונבחן לארבעים שנה בערך השבע של מצרים.

כד גלות השלישית היא גלות הארוכה, שאנו בו, שנמשל למאה שנים שבחיי יעקב, ביחס אל הארבעים שבגלות בבל.

שמו עימנו אל. ונמצא במקרא הזה, הריון ולידה שנתמלאו גלויות וצרות רבות וזמנים רעים, כמ"ש, כי בטרם יידע הנער מאוס ברע ובחור בטוב, תיעזב האדמה, יביא ה' עליך ימים אשר לא באו. ואע"פ שהקב"ה יהיה עימנו באלו השנים, כי כן מורה שם הילד עימנו אל, שם השכינה, אמנם השכינה נודעוזה ונתרחקה מבעלה, ז"א, ונמצאת עימנו בגלות. אע"פ שהשכינה נמצאת עימנו, היא בצער בגלות ובלי זיווג. נתבאר מהכתוב, שיש הריון מוקדם ללידת הגלות, ובן מאה ועשר היא החקיקה הנוספת, הנבחנת להריון אל מציאות הגלות. והכתוב ירצה לומר שכבר עבר מגלות מצרים מאה ועשר שנים לבחינת הריון, אשר עם מאתיים ותשעים, שהיו בגלות ממש, הן ארבע מאות שנים. שאמר הקב"ה לאברהם בכרית בין הבתרים, ולא נמנה הגלות של יעקב אלא כשמת יוסף, ועל מאה ועשר שנים אלו של הריון הגלות, מרמוז המילוי ל"ף של האלף דארץ, שהוא בגי' מאה ועשר. ועל מאתיים ותשעים, שהיו בגלות ממש, מרמזות ר"ץ דארץ. וכל זה כמ"ש, ומעת הוסר התמיד ולתת שיקוץ שומם ימים אלף מאתיים ותשעים. אשר הכתוב אומר אלף על גבי מאתיים ותשעים. והוא כמבואר, שהגלות מתחלקת להריון וגלות ממש. ואלף הוא הריון, שבגי' של מילוי ל"ף שלו ק"י (110), ומאתיים ותשעים הם גלות ממש. והם אותיות ארץ, אֶלֶף-רֵץ.

כא ויהיה ימי יעקב שני חייו שבע שנים וארבעים ומאת שנה. כאן בקמ"ז (147) שנה של חיי יעקב, המספר לתיקוני הגלות,

ויקרבו ימי ישראל למות ויקרא לבנו ליוסף

אשרי חלקם של ישראל, כי אם לא ירד עימהם ז"א בגלות, היו נשארים בין העמים, ולא יכלו לצאת מהם. וכתוב, מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה, הַקְצוֹר קְצָרָה ידי מפדות. ואין עונה, זה ישראל, ז"א. באתי ואין איש, זה השכינה, הַקְצוֹר קְצָרָה. הרי

כה ויקרבו ימי ישראל למות. ראה צרה הזו של הגלות, שתִּקְרָה לבניו, וקרבה לנפשו, ותקצר נפשו למות. והוא לא נשאר חי, כשירד ממדרגותיו בשביל חטאיהם של ישראל, ולא ירד ישראל, ז"א, עימהם בגלות, כמו השכינה שירדה עימהם בגלות.

שגם ז"א ירד עימהם בגלות. אבל הקב"ה נתן חלק לישראל, שלא ישלוט שר אחר בהם, וע"כ נמצא עימהם בגלות. וכן כשירדו לגלות, השכינה עימהם. אבל ז"א עם ישראל בגלות. וכן השכינה. אבל הוא רחוק מהשכינה ואין ביניהם זיווג. וע"כ אמר מקודם, שז"א לא ירד לגלות.

ויקרא לבנו ליוסף

לא (א) כמה יפה הוא רוח האב מרות הבן, כי רוח האב הוא רוח הבן, רוח מרות נמשך. ונמצא מעלת רוח האב עליו, כערך השורש על הענף שלו. ואם יש עזרת אוויר אחר, מס"א, ברוח הבן, אינו נולד שלם, כי נעשה בעל חיסרון באותו אוויר דס"א.

לג (ב) ויאמר, השבעה לי ויישבע לו. כמ"ש, נשבע ה' בימינו ובורוע עוזו. נשבע ה', שיוציא את ישראל מהגלות שלהם. והווי נשבע להם. ויישבע לו, סובב ג"כ על הקב"ה, שנשבע, שלא יעזוב אותם בארץ אויביהם.

לד (ג) ויאמר שלחני כי עלה השחר, ויאמר לא אֶשְׁלַחְךָ כִּי אִם בְּרַכְתִּנִּי. מהו, ברכתני? הברכה שבירך אותו המלאך. שנתן להם גלות, ונשבע להם שיוציאם ממנו. כמ"ש, לא יעקב יאמר עוד שמך, כי אם ישראל. אשר השם ישראל כולל דין ורחמים, גלות וגאולה, והגלות הוא סיבה ישירה לגאולה.

לה (ד) עתיד הקב"ה לעשות בשביל בניו של ישראל, שיהיה כל אחד ואחד תחת כיסאו, ויהיו חשובים מכל מלאכים העליונים. משום זה תמצא ו' ארוכה בתורה, כגון ו' מהכתוב, וכל הולך על גחון, הרומז, שהקב"ה נשבע על השלמות של ו' דורות, אברהם יצחק יעקב משה אהרן יוסף, ו"ס חג"ת נה"י. ומשום שש הללו, כתוב, וישתחו ישראל על ראש המיטה, כי ישראל, ז"א, הכולל חג"ת נה"י. השתחוה ישראל רומז, שיבוא המשיח בסוף ששת אלפים שנה, הרומזות על ו"ס השלמים חג"ת נה"י, מצד הלבשתו לאו"א עילאין, אשר ספירותיהם הן כל אחת אלף שנה, והשכינה תשרה עימהם.

כו (ה) ויקרא לבנו ליוסף. חקר יעקב את בניו ואמר להם, צרות רבות ורעות גדולות אני רואה שעתידי לבוא לבניכם. וצריכים למצוא רחמים עליונים.

כז (ו) ואם אתם רוצים לצאת מכל הצרות, הישבעו לי, וניתן בינינו לעד את ריבון העולם, שתעשו אמת ודין ותהיו כאבותיכם. ותצוו זה בכל דור ודור, שיבוא אחריכם, ואם אתם רוצים לעשות כן, תצאו מכל הצרות שיבואו עליכם.

כח (ז) וקרא רק לבנו יוסף לבדו, ולא לכל השבטים, כמ"ש, והציגו בשער משפט, אולי יִחַנְּנָה ה' את שארית יוסף, שכל בני ישראל כולם נקראים יוסף. אף כאן, השם יוסף כולל לכל השבטים כולם.

כט (ח) שיעקב אמר, ואם תעשו כן, לא תקברו אף אחד מבניי במצרים, אלא תשובו איתי לארצכם בשלום.

ל (ט) ויאמר לו אם נא מצאתי חן בעיניך, שים נא ירך תחת ירכי. מהו ירך? כתוב, חגור חרבך על ירך, גיבור הודך וְהִדְרָךְ. וגם, ירך תחת ירכי, פירושו חרב. חרב, שיש בה חסד ואמת, יסוד, שיש בו אור החסדים ואור החכמה, שנקרא אמת, ונקרא אור הפנים. וע"ז אומר, חסד ואמת יקדמו פניך. פני ה' חלקם.

ואם היו בניו טובים, ועשו מה שקיבלו עליהם, לא היה מת אף אחד מבניהם במצרים, כי כל טוב שה' גזור על אנשים, אינו אלא בתנאי שיהיו טובים. כמו שאמר דוד, למען יקים ה' את דברו אשר דיבר עליי לאמור אם ישמרו בניך את דרכם ללכת לפניי באמת, ואם לא, לא.

הנה אביך חולה

עד"ז כתוב, ויאמר ליוסף, הנה אביך, בעל עוה"ב, ז"א במוחין דבינה עילאה, שנקראת עוה"ב, שרוצה לעשות טוב לבניו, שיצאו מהגלות שלהם, ואם אתה לא תרצה באמיתותך, שלא תמצא אותם זכאים לזה, הנה השם בן ארבע, הויה אחד, יתקן אותך, ויימצא שתשוב השכינה למקומה. שאם הבנים אינם כדאיים לגאולה מצד עצמם, יתקן אותם ז"א מצד העלאתם לעוה"ב, בינה, שע"י זה יתקן הייחוד הויה אחד.

לח האבות הם המרכבה של מעלה של השם הקדוש, כמ"ש, ויעל אלקים מעל אברהם, שהיה רוכב עליו. וכתוב, תיתן אמת ליעקב, חסד לאברהם. שיעקב מרכבה לת"ת, שנקרא אמת, ואברהם מרכבה לחסד. וע"כ ביארנו הכתוב, הנה אביך חולה, על ז"א. ושע"י הייחוד הויה אחד, יבוא המשיח.

לו ויהי אחר הדברים האלה, ויאמר ליוסף, הנה אביך חולה. לא בא הכתוב להשמיענו מה שעשה יוסף, אלא מה שיהיה בסוף הגלות, שכל אלו יהיו לסוף המניין שנמנה, לסוף ששת אלפים שנה. והכתוב, ויאמר ליוסף, הנה אביך חולה, רוצה לומר, שיבוא משיח, יוסף, ויאמר לו, אביך שבשמים נחפו לקבל פניך הצופים על הקץ של המשיח. אביך חולה, פירושו דואג ונחפו, רוצה לומר, יהי רצון מן האלקים שבשמים, שיקבל את בניו, שפרו ורבו בגלות, שנקראים אפרים, ושנשכחו עוונותיהם מכוח הגלות, שנקראים מנשה, שפירושו שכחה, כי שכח הקב"ה את עוונותיהם באמת.

לז יוסף ה' לי בן אחר, מפרש את השם הקדוש ביוסף, השם בן שלוש אותיות יה"ו.

והיה לעת ערב יהיה אור

אפרים. וגרוע מזה, שישכח אותם בארץ אויביהם, שהיא בחינת מנשה.

שר אחד הוא מבחינת אפרים, וע"כ מידתו להחזיק את ישראל בגלות, ושיפרו וירבו שמה. ושר השני הוא מבחינת מנשה, וע"כ מידתו להשכיחם בגלות.

מא ב' שרים אלו הם שתי מידות שבכל אחת ב' לשונות. יצאה מידה אחת ודיברה בפני ריבון העולם. וניתן לה רשות, שתדבר כל מה שתרצה. וראתה בישראל מצד אחד, שיש לגזור על ישראל, שיצאו מהגלות בזכות אבותיהם. ומצד אחר ראתה, שיש לגזור עליהם להישאר בגלות, בעבור עוונותיהם, שאמרו המקטרגים עליהם רעות גדולות. הרי הם ארבע מידות. כי כל אחד מהשרים, שהם ב' מידות, היו לו ב' לשונות, פעם לזכות ופעם לחובה. ולא הייתה בהן מידה החמישית,

לט והיה יום אחד, הוא ייודע לה', לא יום ולא לילה, והיה לעת ערב, יהיה אור. שני מקרים רעים יבואו ליעקב:

א. שיהיו בגלות בארץ אויביהם,
ב. שלא יסתכל בהם שנים רבות על עוונותיהם באמת, וכה ישכח אותם בארץ אויביהם.

שזו היא בחינת אפרים ומנשה. ולבסוף, וייקח את בניהם, שקרה להם ב' רעות אלו, ויוליך אותם לארץ טובה, כפירוש הזוהר על המקרא, וייקח עימו את מנשה ואת אפרים, שקרו להם ב' מקרים האלה, ויוליכם לארצם הטובה.

מב והיו שני שרים גדולים וחשובים, שהיו דופקים תחת כיסא הכבוד של המשגיח על ישראל, המידה החמישית, בעבור, שיהיו בגלות כל הזמן שצריכים, שהיא בחינת

גם התהפכות מרחמים לדין גם במלכות משותפת עם הבינה. ומלכות זו נקראת מידה החמישית. שלא תהא עוד משותפת עם הבינה, כמו ד' המלכויות, אלא שתהיה מתוקנת בפני עצמה.

מב עד שהגיעה להם מידה החמישית, שתתגלה בגמה"ת, שהמלכות בפני עצמה בלי שיתוף הבינה, תתקן לכיסא הכבוד כמו הבינה, ותאמר על ישראל טוב, כי יתבטלו ממנה כל הדינים, ולא היו מפחדים עוד ב' מידות הראשונות, שהן בינה דבינה ובינה דמלכות, לדבר לפניו זכות על ישראל, כמו שהיו מפחדים מקודם לכן, שב' המידות האחרות, מלכות דבינה ומלכות דמלכות, תהפוכנה אותן לחובה, משום שמידה החמישית, שעד כאן הייתה נמשלת ללילה, מחמת הדינים שבה, יצאה עתה להאיר להם, שנהפכה לאור ורחמים, ונתבטלו כל הדינים שבב' מידות, שהיו מלמדים חובה על ישראל.

כמ"ש, והיה יום אחד, הוא ייודע לה', לא יום ולא לילה, והיה לעת ערב, יהיה אור. כי כל עוד שהמלכות אינה מתוקנת בפני עצמה, אלא ע"י שיתוף עם הבינה, נקראת בחינת הבינה יום ובחינת המלכות לילה, שלילה מאירה ע"י הלבנה והכוכבים, המקבלים מהשמש, אור יום. אבל בגמה"ת, והיה יום אחד לא יום ולא לילה, שלא תצטרך המלכות החשוכה לתיקון יום ולילה, אלא והיה לעת ערב, בזמן שתגלה עצמות המלכות, הנקראת ערב, יהיה אור, כי החושך עצמה של המלכות ייהפך לאור, ולא תצרך עוד ללבנה וכוכבים, המקבלים מאור יום, שהיא המידה החמישית. וע"כ כתוב, וייקח עימו את מנשה ואת אפרים, ב' מידות, בינה ומלכות, שזהו רומז על זמן הגאולה שתתגלה המידה החמישית, שאז, יהיה ב' מידות הללו כולן רחמים ולא יתהפכו לחובה עוד.

מג ויקרא אלקים לאור יום ולחושך קרא לילה. נוקבא דו"א, חושך ולילה, מקבלת מהיום, ז"א. והרי כתוב, וחושך על פני תהום, משמע, שחושך קליפה ולא קדושה.

המשגיח של ישראל, ודיברו כל מה שרצו. שפעם דיברו ב' השרים לזכות, ופעם דיברו לחובה. ולא הייתה בהן מידה החמישית, המתזירה הכל לזכות.

המלכות מצד עצמה נבחנת למדה"ד, ואינה ראויה לקבל אור העליון, מחמת הצמצום והמסך שעליה. וכל תיקונה לקבל אור הוא ע"י עלייתה והתכללותה עם הבינה, מדה"ר. והן ב' מידות שבב' השרים, מדה"ד ומדה"ר, הכלולות זו בזו, בינה ומלכות. והן נעשות לארבע מלכויות, כי הבינה נכללה מבינה ומלכות, וכן המלכות נכללה מבינה ומלכות, וע"כ הן מתהפכות מרחמים לדין ומדין לרחמים. לעיתים זכרים ולעיתים נקבות. כי חלקי הבינה שבהן הם זכרים ורחמים, וחלקי המלכות שבהן הן נקבות ודין.

והם שתי מידות, מדה"ר בינה, ומדה"ד מלכות, אחר שנכללו זו בזו: שר הא', שמידתו להחזיק את ישראל בגלות ולהפרותם ולהרבותם, זהו ממידת המלכות, שהיא מדה"ד. כמ"ש, וכאשר יענו אותו, כן ירבה וכן יפרוץ.

שר הב', המשכיח אותם בארץ אויביהם, שלא יסתכל בהם שנים רבות על עוונותיהם באמת, שאינו דן אותם על עוונותיהם, שמחמת זה באה השכחה, מבינה, מדה"ר. וע"כ אינו מסתכל על עוונותיהם.

ושכתוב, שהם שתי מידות שבכל אחת ב' לשונות, הרי הם ארבע מידות, כי אחר שנכללו זו מזו נעשו ד' מלכויות, שנעשה בבינה רחמים ודין, ובמלכות רחמים ודין, זכות וחובה שבכל אחת מהמלכויות, ומתהפכות פעם לזכות, שיצאו מהגלות בזכות אבותיהם, ופעם לחובה, שיישארו בגלות בעבור עוונותיהם. ושכתוב, וניתן לה רשות, שתדבר כל מה שתמצא, מפני שהמלכות בפני עצמה מדה"ד גמור, לכן אפילו אחר שהשתתפה במדה"ר, גורמת דין וחוב בכל מקום שנראתה שם.

אמנם בגמה"ת, כשהמלכות תקבל תיקונה השלם, ויתבטל הדין שבה, ותהיה ראויה לקבלת האורות כמו הבינה, תתבטל

מד קם רבי אבא ושאל, מהו חושך? עמלו ולא השיגו החברים להשיבו על מה ששאל. עשו מעשה, כלומר איזה ייחוד, והגיע קול מלפני ריבון העולם במקרא הזה, אָרֶץ עֲפֹתָהּ כְּמוֹ אוֹפֵל צִלְמוֹת וְלֹא סֹדְרִים וְתוֹפֵעַ כְּמוֹ אוֹפֵל, שעוד מקודם שנברא העולם נגזו לרשעים. ומכאן, שחושך הוא גיהנום.

אזי להם לרשעים, שיהיו בחושך הזה. אשרי חלקם של ישראל, שהקב"ה לא ברא בעדם זה החושך, אשרי העם שככה לו, אשרי העם שה' אלקיו.

אלא, מבראשית עד שישה דורות, חג"ת נה"י דו"א, ברא הויה אחד, בינה. ו' דהויה, ז"א, שהבינה נתנה בו רוח חכמה, ע"כ עד כאן לא היה נודע מהו חושך. כי המוחין דחכמה מבטלים כל הקליפות. ואחר שז"א קיבל חכמה מבינה, והשפיע חג"ת נה"י אל הנוקבא, נתבטל מהם החושך. ע"כ עד כאן לא היה נודע מהו חושך. כמ"ש, ולחושך קרא לילה.

אבל מתחת ו' דורות חג"ת נה"י דו"א, למטה מעולם אצילות, שם יש חושך, קליפה, ועל זה נאמר, וחושך על פני תהום.

ויגד ליעקב

בשתי מרכבות גדולות עליונות, אברהם ויעקב.

מח השלישי הוא יצחק, שנעשה מרכבה לספירת הגבורה, שכתוב, וישבע יעקב בפחד אביו יצחק, משום פחד יצחק, ספירה של הקב"ה, הגבורה, הנקראת פחד, הוא נעשה כיסא הכבוד מרכבה עליונה אליה. והספירה של יצחק, גבורה, חשובה ומפורשת יותר מכל ספירות האבות חסד ות"ת, כמ"ש, וישבע יעקב בפחד אביו יצחק, בספירת הגבורה, שנקראת פחד, חשובה מכולן, מפני שהארת החכמה באה רק מספירת הגבורה, מקו שמאל, והארת החכמה מבטלת כל הקליפות.

מט אלקי אברהם, ואלקי נחור, ישפטו בינינו אלקי אביהם, וישבע יעקב בפחד אביו יצחק. ספירת יצחק חשובה מכולן, שהרי לא נשבע באלקי אברהם, אלא בפחד יצחק.

מה ויגד ליעקב ויאמר הנה בנך יוסף בא אליך. המגיד ליעקב, שעתידי לומר טוב על ישראל. בעת שישבו אל הקב"ה בכל צרתם, כשיגיע הקץ של המשיח, ויגאלו מכל הצרות שבאו עליהם. ויאמר אל המידה, יעקב, ת"ת. בניך באים אליך ויגאלו הטובים, ישראל.

מו אשריהם חלקם של ישראל, שנקראים בניו של הקב"ה, שהם כמלאכים, שכתוב עליהם, וירעו כל בני אלקים. וכן ישראל נקראים, בני ה', שנאמר בנים אתם לה' אלקיכם.

מז מנין שקרא הקב"ה ליעקב אל, שאמר לו, אתה תהיה בתחתונים, ואני אהיה אלקים בעליונים? שכתוב, ויעל אלקים מעל אברהם, הרי שהאבות הם מרכבה של הקב"ה. וכתוב, תיתן אמת ליעקב, חסד לאברהם, הרי שתי ספירות: חסד ואמת שהוא ת"ת,

ויתחזק ישראל וישב על המיטה

ההוא. ועל עת ההוא כתוב כאן, ויתחזק ישראל.

וישב על המיטה. כמו שהיה משתחוה לה מקודם לכן, שכתוב, וישתחו ישראל על ראש המיטה, כן עתה ישב עליה. מיטה, המלכות,

ויתחזק ישראל וישב על המיטה. כמ"ש, בעת ההיא יעמוד מיכאל, והייתה עת צרה. זהו גבורת יד של מיכאל הגדול, שיעמוד לישראל בעת הגאולה, שיהיה אז עת צרה, כמ"ש, אשר לא נהייתה מהיות גוי עד עת

המכונה דרך, הוגלתה השכינה מן המלך, מז"א, ופועלת ע"י מט"ט, עד ימי הגאולה, שתשוב למקומה, לז"א. כי כמ"ש, רק עוג מלך הבשן נשאר מיתר הרפאים הנה ערשו ערש ברזל, הלוא הוא ברבת בני עמו. כי עוג מלך הבשן הקליפה שלעומת מט"ט. ע"כ רמוז גם הוא בשם מיטה, כמו מט"ט.

נה ודרך שהוא משל על הגלות, תשמור אתכם השכינה בגלות, מכל הצרות שתבואנה עליכם, עד שיבוא ויכנס אתכם לארץ, אשר נשבע לאבותיכם, שנשמרה לכם.

נו שר השני שתחת כיסא הקדוש, השורה באוצר ההיכל, הוא נוריאל. כי השר של ישראל, שנתמנה עליהם, השר הא' שמתחת כיסא הקדוש, שהוא מט"ט. בכל עת שהייתה השכינה עם המלך, היה יוצא ונכנס לפנייהם, הוא מט"ט. והשר השני נוריאל מקבל עבודתם של ישראל להקב"ה כאש. וכאשר נתבטל האש, כי הוגלו ישראל ואינם מעלים מ"ן בעבודתם, נסתלק אורה של השכינה, ונסתלקה השכינה מן המלך.

נז ליני הלילה והיה בבוקר, אם יגאלך טוב יגאל. הרחמים שולטים על הדין. כי רות, המלכות, דין, וטוב הוא רחמים, כמ"ש, וירא אלקים את האור כי טוב. הרי טוב ואור שווים, שהוא המקור של הנחלים, שהים והנחלים שבעולם באים מהם. ולפיכך מה שכתוב על רות, אם יגאלך טוב, שהרחמים, שנקרא טוב, יגאל וישלוט על רות, שהיא דין.

נח אמר רבי שמעון, פעם אחת עליתי וירדתי להאיר במקור הנחלים, שהעלה מ"ן והוריד מ"ד אל המלכות, ממקור הנחלים, בינה. וכתוב, כל הנחלים הולכים אל הים והים אינו מלא. מאורו דבינה נבראו כל השרים שבעולם, ומאורו נובעים כל הנחלים, שכל הנחלים הולכים אל הים והים אינו מלא. שלא מלא הים, המלכות, בגלות הזה, כי החושך והאפילה שבגלות, אהבת אמא, בינה, עשתה אותם. ואם לא היה החושך, לא היה נעשה הנחל, המאיר אל הבת, המלכות.

המקבלת מיעקב, ז"א. וישב על המיטה, שהשפיע אליה.

למי היה משתחוה יעקב? אם השתחוה אל המיטה, המלכות, הרי המיטה הייתה פתוחה לקבל ממנו, ואין המשפיע משתחוה אל המקבל ממנו? אלא, אל המילה, יסוד, היה משתחוה, כי הייתה חביבה לו. המיטה היא מלכות. ראש המיטה, יסוד, ראש של המלכות. השתחוה אל מידת היסוד, החביבה מכל הספירות.

נא כי חילל, ובעל בת אל נכר. כשנסתלק האור מז"א, מחמת עוונותיהם של ישראל, לא היה לשכינה לעמוד לפני ז"א, והוגלתה השכינה מן המלך, שיצאה יחד עם ישראל בגלות בין העמים, משום שלא יכלה לעזוב את בניה בין העמים, שיהרגו אותם. והיה ז"א בארץ הקדושה. ובה שיהיה עמים נוכרים עימו, כתוב, ובעל בת אל נכר. רוצה לומר, שהשכינה נכנסה בין העמים בגלות. ובעת שלא הייתה בארץ, והייתה בארץ העמים, נמצא שבאור של ישראל נשמרו העמים שבסביבותיהם. וע"כ נאמר ע"ז, ובעל בת אל נכר.

נב שני שרים, מלאכים, היו תחת כיסא הכבוד. שמו של אחד מיטה, שהיא שורה באוצר ההיכל. ובגלות לא נשאר בינינו אלא זה, שהוא מטבע של הקב"ה, וחתום משמו של הקב"ה, המלאך מט"ט, ששמו כשם רבו. כמ"ש, כי שמי בקרבו.

נג עוה"ב, בינה, היא השמירה בדרך, שמבינה נמשכת כוח השמירה. וע"כ הבינה אמרה לישראל, הנה אנוכי שולח מלאך, השכינה, לשמור אותך בדרך. ולא מדרגה אחרת, כי ממנה השמירה ואמרה, משרה אני השכינה ביניכם, לשמור אתכם בגלות, והיא תשמור אתכם עד שתביא אתכם לארצכם, כמו שהייתם מקודם לכן. כמ"ש, להביאך אל המקום אשר הכינתי, שהארץ כבר הייתה מושב שלהם מקודם לכן.

נד המלאך שבכתוב, זהו השכינה, המתלבשת ופועלת ע"י מט"ט. כי בגלות

והים לא יהיה מלא ושלם עד שיבוא צד האחר, שלא היה בגלות, צד הימין, ששום קליפה אינה שולטת עליו. ואז יתמלא הים, המלכות.

השמות הנקראים יד [שמחן דאתקריאו יד]

והשמאל נתחברו יחד.

סג כיצד לא נמנע חיבורם זה מזה, והם אינם שווים, זו נקראת גדולה וזו נקראת חזקה? נתבאר החיבור של שניים אלו, מטעם שבאותיותיהם י"ד הם שווים בעניין, אע"פ, שהשניים אינם מתבארים לגמרי בעינים. כיוון שבשם יד הם שווים זה לזה, כבר יתכן שיתחברו יחדיו, אע"פ שזו נקראת גדולה וזו חזקה. מאלו ב' ידיים, נבראו שמים וארץ, וכל שעמיהם.

י' ל"י, ד' לד': אחר שהוהר באר גדול חשיבות הייחוד של ב' הידיים, יד הגדולה ויד החזקה, שמייחוד הזה נבראו שמים וארץ ומלואם, ואע"פ שהן רחוקות זו מזו, כי יד הגדולה ימין ויד החזקה שמאל, מ"מ כיוון ששתיהן נקראות י"ד, יש במילה י"ד עניין משותף, וע"כ הן מתייחדות. ועתה בא הוהר לבאר איך הן מתחברות במשקל המילה י"ד ע"פ ע"ס שבכל אחת מהן.

ג"ר של כל מדרגה נבחנות: באותיות הפשוטות של שם המדרגה לספירת הכתר שבה. והמילואים של אותיות הפשוטות הן חכמה שבה. ומילוי המילואים הן בינה שבה. השם י"ד: האותיות י' ד' הפשוטות, ספירת הכתר שבה. אותיות המילוי של י' ד', יוד דלת, ספירת החכמה שבה. אותיות מילוי המילוי, המילואים של האותיות י' ו' ד', ד' ל' ת', יוד וו דלת, דלת למד תו, הן ספירת הבינה שבה.

ע"פ זה מצייר הוהר ג' עיגולים זה תוך זה: לג"ר שבעליון מתייחדות אותיות הפשוטות י"ד מיד הגדולה, עם אותיות הפשוטות י"ד מיד החזקה. כמ"ש הוהר, י' ל"י ד' לד', כתר של יד הגדולה עם הכתר של יד החזקה. כי אותיות הפשוטות של השם מרמות על כתר. ובעיגול ב' שבתוך העליון מתייחדות

נט והשמות הנקראים יד, כלומר, יד הויה, יד הגדולה, יד החזקה, הם מקור האור לכל. ולא נזכר יד אלא בשם הויה, שהוא רחמים, כמ"ש, הן לא קצרה יד הויה.

ס כי יד על כס יה מלחמה להויה בעמלק. יד כס, בשביל הויה, רחמים, ששולט הרחמים על הדין. הכתוב רוצה לומר, יהי רצון שיהיה לעולם, במקום גבורה, יד הגדולה, שהייתה במצרים, הרחמים, ואם לא הייתה יד הגדולה, הייתה המלחמה בדין בלי רחמים.

סא וכשיבוא המשיח, יבוא בהתחדשות ביד הגדולה, ויערוך מלחמה בעמלק, ויתגבר הרחמים על הדין, כמו ביציאת מצרים. וכתוב, בחוזה יד הוציאך ה' ממצרים. וכשיבוא השם יד בחוזה. יד לבד ולא יד הויה, או יד הגדולה, הוא בדין, שיערוך מלחמה בדין בעמלק, ויבוא המשיח.

שיעשה עם עמלק ב' מלחמות: בהתגברות הרחמים על הדין, ובדין לבד. ואז תבוא הגאולה. וראייה כמ"ש, ויצא ה' ונלחם בגויים ההם, כיום הילחמו ביום קרב. כי מחצית הכתוב הראשונה הוא בסיוע הרחמים, שכתוב, ויצא הויה ונלחם, שהויה הוא רחמים. ומחציתו האחרונה הוא בדין לבד בלי רחמים, שכתוב, כיום הילחמו ביום קרב. ולא נזכר בו הויה. הרי שיהיה ב' מיני מלחמות.

סב כמה כוחה של יד הגדולה, יד ימין, שהגיע ליד עליונה הזו, יד שמאל, יד חזקה, ונקראת גם עליונה, משום שמאירה רק ממש להמעלה. ביד הזו יצאו ממצרים, שנאמר, בחוזה יד הוציאך ה' ממצרים. ומתחברים יחד, משום שמספרם שווים, נחשב י' ל"י, ד' לד', שווים: השם יד הגדולה והשם יד העליונה, שיוצאים יחד, הם שווים באותיותיהם ומספרם כמספרם, שהייחוד קיבל שתי י"ד, שתיים ביחד, שהימין

הבינה, והי' היא בעצמותה בחינת חכמה ע"כ אינו מחושב בעיגול זה, רק מילוי המילוי של הד' בלבד, שהיא בעצמותה ספירת הבינה. וכמ"ש הזוהר, ד' לד'. שהד' ממילוי המילוי של היד הגדולה מתחברת עם הד' דמילוי המילוי של היד החזקה. וכן ל' לל'. וכן ת' לת' והן בימין העיגול מטעם שהן אותיות העיקריות של מילוי המילוי. ובשמאל העיגול, ל' של מילוי המילוי מיד הגדולה מתחברת עם הל' של מילוי המילוי מיד החזקה, וכן למ' מ'. וכן לד' ד'. וכן לת' ת'. וכן לו' ו'. ובמרכזם כתוב ו' למעלה, והיא רומזת על חג"ת שלהם, ומתחתיו י"ה ויה והם רומזים על נו"ה שלהם. ומתחתיהם שד"י הרומז על יסוד שלהם. ומתחתיו מרכבה שאביה ישראל, הרומז על ספירת המלכות שלהם.

ספירה הראשונה, העיגול העליון, כתר עליון. להיות בו אותיות הפשוטות, כתר.

עיגול הב' הוא, כמ"ש, בכל מקום עיני ה' צופות רעים וטובים, ספירת החכמה, כי עיניים חכמה. ע"כ יש בו אותיות המילוי חכמה.

עיגול הג' ספירת הבינה, היות בו אותיות מילוי המילוי, העוזרים ומשפיעים אל הו' של שם הויה, ז"א, שעשה הרבה ניסים בארץ מצרים.

אותיות המילוי של י"ד מי"ד הגדולה, שהן י' ו' ד' ד' ל' ת', עם אותיות המילוי של י"ד מי"ד החזקה, שהן י' ו' ד' ד' ל' ת', כמ"ש הזוהר י' ל'. שי' של היד הגדולה מתחברת עם י' של היד החזקה. וכן ו' לו'. וכן לד' של היד הגדולה עם ד' של היד החזקה. ואלו כתובים בימין העיגול. ובשמאל העיגול כתובים המילואים של הד', ד' ל' ת', כמ"ש הזוהר, לד' ד'. שהד' של היד הגדולה מתחברת עם הד' של היד החזקה. וכן לל' של היד הגדולה מתחברת הל' של היד החזקה. וכן לת' של היד הגדולה מתחברת עם הת' של היד החזקה. והטעם שמילויי הי' כתובות לימין העיגול ומילויי הד' כתובות בשמאל העיגול, הוא משום שעצם הי' רומזת על חכמה, שהיא ימין. ועצם הד' רומזת על הבינה שהיא לשמאל החכמה, אמנם בדרך כלל עיגול ב' היא חכמה, להיותו בחינת המילוי.

ובעיגול ג' שבתוך השני מתייחדות מילוי המילוי של השם י"ד מיד הגדולה עם אותיות מילוי המילוי משם י"ד מיד החזקה. שהיא ספירת הבינה שבה. שהן י'ו' ד'לית', ד'לית' לימ'ד' ת'ו' של היד הגדולה, עם י'ו' ד' ו' ד'לית', ד'לית' לימ'ד' ת'ו', של יד החזקה. אמנם הזוהר אינו מחשב כאן את מילוי המילוי של הי' אלא של הד' בלבד, והטעם הוא מפני שעיגול זה הוא ספירת

נראה אליי בלז

השכם קללה תחשב לו. הקב"ה קרא את ישראל, אחים ורעים. מברך רעהו, שהקב"ה מברך את ישראל. הברכה שנתן, שעם הזה יהיה טהור תחת ידיו, ושיהיה שומר עליהם. שמחמת ברכה זו מסבב על ישראל סיבות, הנראות כמו עונשים. וע"כ מסיים הכתוב, קללה תחשב לו. כי אינם מבינים שהן לטובתם, כדי שתתקיים הברכה.

טו) אשרי חלקם של עם הטהור, שהוא שומר עליהם, שנקראים בנים, חביבים יותר

טו) ויאמר יעקב אל יוסף, אל שדי נראה אליי בלזו בארץ כנען. לזו, זה ירושלים העליונה, בינה, המשרה השכינה בינינו. אמר יעקב העליון, ז"א, ליעקב שלמטה, הבינה נתנה לי ברכה, שרוצה להרבות אתכם ולתת את הארץ לבניכם. לזו, ירושלים העליונה, בינה, הקב"ה, נתן ברכה, שברכה זו תהיה על ידו בארץ הקדושה, אבל לארץ אחרת לא יהיה הברכה.

טז) מברך רעהו בקול גדול בבוקר

י'. ונשלם ב"י של המילה. ואז נקראים בנים לה' בנים קדושים.

סח וכאשר מטמאים לברית קדוש, ומכניס אותו לרשות אחר, שעובר בו עבירה, נסתלק ממנו קדושת החותם, והוא כמו שמחריב העולם, כי טימא החותם שנשלם בו השם של הקב"ה ומחריב העולם. כי מפסיק השפעת הקב"ה אל העולם.

מעליונים, שכתוב, בנים אתם לה', והכל בשביל זה, משום שנשלם השם שד"י בחותם שלהם, שהם נימולים.

טו בפניו של אדם יש השם של הקב"ה, ש', וחסר ממנו י', ולא נשלם. בא אברהם וחיבב את הקב"ה, ואמר לו הקב"ה, כך ישתלם השם. ונימול, ונשלם השם ב"י של המילה. כי בפניו של האדם ש' דשדי, ב' עיניים וחוטם באמצע. ובורועו יש ד'. וחסר

הנני מְפָרֵךְ וְהַרְבִּיתִּיךְ

הקץ של המשיח ותתקיים הבטחתו, אמר הקב"ה, לא עתה יבוש יעקב. עתה, פניו של יעקב של מעלה, לא יתביישו מחמת שאמר להם, ונתתי את הארץ הזאת לזרעך, כי עד עתה לא היה בידו לתת להם, והיה פניו מתביישים. ועתה הבטחה שלו נתקיימה מלפני אדון השמים וארץ.

עב מלחמת עמלק, כשיושלם הקץ, לא יהיה אלא בחוזה יד, כמו ביום קרב, שכתוב, ויצא ה' ונלחם בגויים ההם, כיום הילחמו ביום קרב. הוא עצמו יצא ולא אחר.

ע לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו. אדם, המבטיח טוב לאדם כמוהו, ואם לא יקיים מה שאמר, הרי פניו מתביישים. על אחת כמה וכמה, הבטחה הבאה מעליונים לבן אדם, אם אינו מביא כל הטוב שאמר על בנו, הרי פניו מתביישים.

עא אמר הקב"ה ליעקב, אני ישראל העליון, הנני מְפָרֵךְ וְהַרְבִּיתִּיךְ, ונתתי את הארץ הזאת לזרעך, בברכה הזו שנתן לי הבינה, ואתן את הארץ הזאת לבניכם. ובניו אינם בארץ, והקב"ה אינו עימם. שזאת בושה שמבטיח ואינו מקיים. וכאשר יבוא

ועתה שני בניך הנולדים

יעקב יתירה היא, וזה מורה, שתבוא הו' שנסתלקה כשנחרב הבית, ותהיה עזרה ליעקב בעת שיהיה הגאולה, ותהיה לבן הקדוש יעקב ארץ אחוזת עולם, ויהיו בניו בארצם, שגרו בה מקודם לכן, אשרי חלקם.

עה עתה בנים, שהוגלו לחוץ לארץ ונשכחו, בחינת מנשה, ופרו ורבו, בחינת אפרים, ויאמר יעקב העליון, ז"א, לזה שלמטה, הבנים שלך, שבחוץ לארץ, שנולדו בגלות בכל ארץ וארץ, מטרם שבאתי למצרים ועשיתי בהם דין על עוונותיהם, אין אני מחשיב לבניך כל אותם הנכבדים בגלות בחוץ לארץ בארץ נוכריה. ואע"פ שהם רבים, בחינת אפרים, ונשכחו, בחינת

עג ועתה שני בניך הנולדים לך בארץ מצרים, זהו ישראל למטה בגלות, והם בניו של הקב"ה, הנולדים בין העמים. הכתוב סובב על ישראל, שהם בגלות העמים, כי ארץ מצרים כולל לכל הגלויות. ישראל שיהיו בא"י הקדושה, יושבים בארץ, בעת שיבוא המשיח, יהיו עם אחיהם במקומם. כי לא נקרא גלות, אלא למי שהוא יושב בארץ נוכריה, והם נקראים גולים. אבל אלו שיושבים בא"י, אינם נקראים גולים, ואינם בגלות אפילו מטרם שיבוא המשיח. ולפיכך מדייק הכתוב, הנולדים לך בארץ מצרים, שהם נכבדים כגולים, ולא הנולדים בא"י.

עד וזכרתי את בריתי יעקב. הו' של

השכינה אל המלך, ויעשה לה אירוסין. ביום חתונתו וביום שמחת ליבו. ביום חתונתו, מתן תורה. וביום שמחת ליבו, זה בניין בהמ"ק, שייבנה במהרה בימינו.

עח ומולדתך אשר הולדת אחריהם לך יהיו, זה ישראל למטה, שייולדו לאחר הגאולה, אל האבות, שהם מרכבות, יהיו שמותיהם, שנולדו לאחר הגאולה, ע"ש אחיהם יקראו בנחלתם.

עט ומולדתך, זהו ירושלים של מטה. המולדת שלך. האנשים אשר ייוולדו בירושלים הו, לאחר שישבו העולם לאדון השמים, כי יתגירו לאחר הגאולה, יקראו על שמות בני ישראל, ולא יקראו ע"ש אבותיהם, כגון גר מקפוטקיא, אלא בשם ישראל.

פ לך יהיו. על שמותם של ישראל יקראו, על שם אחיהם יקראו בנחלתם. וכאשר ישובו, ינחלו עם ישראל בארץ, וייקח כל שבט ושבט את שלו. וגם בשביל אנשים משלהם מהגרים, וכל אחד ינחל מן הארץ לפי מניינו.

מנשה, בנים שלי הם, וכשראיתי גלות הזה שלהם, ריפאתי את מכאוביהם ושמעתי תפילתם. כמ"ש, עד בואי אליך מצרימה לי הם, אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי. ראובן, כי ראה ה' את עווניי. שמעון, כי שמע ה' כי שנאה אנוכי. אפרים ומנשה, שפרו בגלות ונשכחו בגלות, כראובן ושמעון יהיו לי, שיראה את עוונם, וישמע את תפילתם ויגאלם, כהוראת השמות ראובן ושמעון. וחשוב בליבך כאילו הם לפניי, וכשנחזור ממצרים, הכוללת כל הגלויות, אחר שיעשה בהם הדין, נוציא אותם מארץ גלותם.

עו מכאן נשמע, שאחר שיעשה דין במצרים, הכוללת כל הגויים, יגאלו ישראל מגלות. שכתוב, והביאו את כל אחיכם מכל הגויים מנחה לה'. רוצה לומר, כשיהיה הקב"ה בדין במצרים, בכל האומות, יביאו כל העמים מנחה, כאשר שמעו שמועה של הקב"ה, כמ"ש, ונהרו אליו כל הגויים.

עז עתיד הקב"ה לעשות לכל צדיק וצדיק חופה בירושלים, כמ"ש, קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה. כאשר תשוב

מתה עליי רחל בדרך

הרים, והשכינה רגל רביעי אל הכיסא. ונחשבת גם הר כמו חג"ת. ובמצב הזה היא אחוריים ודינים.

ב. שחוזרת ונבנית בפנים ורחמים, אבל אז מתמעטת קומתה ואינה ראויה עוד להיות כיסא אל הבינה, אלא שנעשית מקבלת מז"א, שיורדת לנה"י, אבל הם מזדווגים פב"פ, ורחמים. המוחין ולידת נשמות ישראל באים ממצב ב', כי במצב א' היא מלאה דינים, וכל המקבלים ממנה אז, נאבדים. בשעה שיהיה הדין על ההר, כשהשכינה במצב א', שעלתה לחג"ת, הרים, שאז שולטים הדינים על ההר, והשכינה מתעטרת על ההר, שמקבלת מוחין גדולים כמו ז"א, ונעשית כיסא אל הבינה כמוהו, רגל רביעי. וחושבת המקבלים ממנה לנאבדים, מרוב

פא קול ברמה נשמע, רחל מבכה על בניה. כה אמר ה', מגעזי קולך מפכי, כי יש שכר לפעולתך, ושובו בנים לגבולם. הלוא היה לו לומר, וישבו בנים לגבולם?

פב אלא, בשעה שיהיה הדין על ההר, והשכינה תתעטר על ההר, שתקבל שם מוחין, עטרה, וחושבת אז שבניה יאבדו בדין, ואינו כן. רבים יהיו בני הכיסא מבניה עצמה, כמ"ש, כי רבים בני שוממה מבני בעולה, ואז תשוב השכינה לבעלה, ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.

שני מצבים לשכינה:

א. שהיא רביעי לאבות, שקומתה שווה לז"א, חג"ת, הרים, כי שניהם הם כיסא אל הבינה, ואז הוא שלושת רגלי הכיסא חג"ת,

והאם לא ידע יוסף שאימו מתה, הלוא היה עימה שם כשמתה, ולמה היה צריך יעקב לספר לו את זה? אלא יאמר ישראל העליון, כשנבוא מגאולת ישראל, תתעורר השכינה, ותתעורר כנסת ישראל ותערוך מלחמה עם העמים, וימותו מישראל במלחמה זו. ויתקרב לאט לאט לבוא אל הארץ. יאמר לה הקב"ה, כשהיא בוכה על בניה שמתו, אל תפחדי, שכר יש לבנים שמתו במלחמה על שמי. אחרים, שלא מתו, כבר שבו. ושמתו, ישובו ויחיו בתחיית המתים.

פד) מתה עליי רחל. מתה על ייחוד שמו של הקב"ה, בניה שנהרגו על קידוש השם, וע"ז כתוב, בעוד כברת דרך לבוא אפרתה, מתו על ייחוד שמו של הקב"ה בחוץ לארץ, במלחמה לביאת הארץ, כי בא"י לא ימות אף אחד מהם, רק לבוא לא"י, כי אחר שבאים לא"י אינם מתים עוד.

פו) עתידים ישראל לערוך מלחמה בדרך לאפרת, וימותו עם רב מהם. ואח"כ יקומו לתחיית המתים, וממשלה יתרה תהיה לאותם שמתו בדרך הזה לאפרת, מכל אלו שיהיו כבר לפניהם בירושלים, יותר מכל אלו שלא מתו במלחמה.

פז) ולמה נקרא שם המקום הקדוש של המקום הזה לחם, שהכתוב אומר, אפרת היא בית לחם? משום שהוא משמו של הקב"ה, כי ימותו שם במלחמה על שמו, י"ד על כס יה מלחמה לה' בעמלק, שפירושו, שימותו שם, כדי להשלים את השם י"ה, כי אין השם שלם בהויה, עד שימחה זכר עמלק, וע"כ המלחמה הוא להשלים את השם י"ה עם ו"ה. וע"כ נקרא המקום לחם, מלשון מלחמה, כי לחם בגלות, משום שהוא בא להשלים את שמו של הקב"ה.

הדינים המושפעים ממנה במצב א' הוזה. וע"כ השכינה מכונה במצב הזה בשם עקרה, כי אין לה בנים, המקבלים, כי כל המקבל ממנה נאבד.

ובגממה"ת, שתתקון עצם המלכות לגמרי, ולא תצרך עוד לקבל מיתוקים מהבינה, אז נאמר, רני עקרה, כי רבים יהיו בני הכיסא מבניה עצמה. כי כל אלו שקיבלו ממנו במצב הא' במדרגת כיסא אל הבינה, שנאבדו מהעולם מרוב הדינים שבה, חזרו כולם לתחייה, ומה שחשבה השכינה שהיא עקרה בלא בנים במצב הא', ותראה שהבנים ממצב הכיסא מרובים מבנים שלה עצמה, מבנים ממצב הב', שמטרם התיקון רק היא הייתה בעלת בנים. כמ"ש, כי רבים הם בני שוממה, בני הכיסא הם רבים, מבני בעולה, מבני מצב הב', שרק היא הייתה בעולה ובת בנים. ואז תשוב השכינה לבעלה, כמ"ש, ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. כי מטרם גממה"ת, נאמר רק הויה אחד, כי השכינה נכללת בז"א, הויה. אבל בגממה"ת, נאמר גם ושמו אחד, כי תהיה מתוקנת בפני עצמה.

פח) לכן מקודם תאמר השכינה לבעלה, הבנים שלי, ממצב הא', היכן הם? ויאמר לה, שהם בדין, והיא חושבת שנאבדו בדין, ומבכה עליהם, כמ"ש, קול ברמה נשמע רחל מבכה על בניה. והוא יאמר לה, מנעי קולך מִבְּכִי. כי יש שכר לפעולתך, משום שהיית עימהם, וכבר שבו הבנים מארץ השנואה, כי כבר נגאלו. לכן, ושבו בנים לגבולם, לשון עבר, כי שהקב"ה השיב לה, כי יש שכר לפעולתך, כבר היה גממה"ת, וכבר שבו הבנים לגבולם.

פד) ואני בבואי מפדן מתה עליי רחל.

וירא ישראל את בני יוסף

כולם, ויהיו עם רב. תאמר השכינה, מי המה כולם, אם אין בהם פסול מבנים נוכרים? ויאמרו לו, אנחנו כולנו מבניך ואין בן נוכרי עימנו, כי יתפרשו זה מזה, שהערב רב

פח) וירא ישראל את בני יוסף ויאמר, מי אלה. מי ילד לי את אלה? ישראל למטה ראה שיבואו בני ישראל לפניו, בעת שיבואו מעילם ומשנעז ומחמת ומאיי הים, ויתקבצו

ששורשם לא מזרע ישראל, יש לחשוש מהם, שלא יפרצו את הגבול לגמרי, שלא ירצו לקבל עליהם גם המסך דע"ב הגדול. ולפיכך צריכים לחזק את היתדות, הגבולות. כי יתד האוהל עושה גבול לרוחב האוהל, כמ"ש, ויתדותיך חזקי, כי ימין ושמאל תפרצי וזרעך גויים יירש.

ולכן אמרו על גבולות הארץ, שע"כ נחשבים הגרים כספחת מחמת הגבולות של הארץ. שכל אחד יהיה הפצו או לדור בא"י, שכל הגרים מכל הגויים יבואו ויתיישבו בא"י, כמ"ש, כי ימין ושמאל תפרצי וזרעך גויים יירש. וע"כ שהגרים יפרצו הגבול של הארץ ויתראו מחוץ לגבול, מכוח שורש אבותיהם, שאינם חפצים בשום גבול. ולכן כתוב ויתדותיך חזקי. רוצה לומר שהיתדות, שהיו עימך מקודם לכן, מעת הגלות, חזק אותם ותקן אותם, יותר מכל שאר העמים, שיחזקו הגבול שיהיה חזק, ששאר העמים לא יפרצו אותו. ומה שאומר שהיתדות, שהיו עימך מקודם לכן, הוא משום שבעת גמה"ת, לא יהיה להם אז עוביות, שיוכלו להעלות מ"ן למסך וגבול, וע"כ צריכים או להשתמש בעוביות שהיה להם מקודם לכן, כדי להעלות מ"ן למסך וגבול, שכביכול צריכים כל כך לחזק את היתדות, המסכים, כבעת שהיו בגלות בעמים אחרים, כי אחר גמה"ת לא יהיה עוביות מספיק למסך וצריכים להשתמש בעוביות שהיה להם בזמן הגלות.

יתפרדו מישראל, וימולו יחד ויתגיירו, וישבו הגרים עם ישראל ויהיו ביחד.

פט כי ירחם ה' את יעקב ובוחר עוד בישראל. כשישובו הבנים לארצם, ותהיה בהם אהבה, יהיה ה' אחד ושמו אחד. ואז יתחברו גרים עם ישראל, ויהיו להם כספחת בבשרם.

צ למה הם כספחת? אמר רבי שמעון, על גבולי הארץ, הוא המדובר, כי כל אחד יהיה חפצו לדור בא"י, ויתראו הדיירים מחוץ לגבול. כמ"ש, ויתדותיך חזקי. שהיתדות, שהיו עימך מקודם לכן, מעת הגלות, חזק אותם ותקן אותם, יותר מכל שאר העמים, כביכול כמו שראית לחזק אותם, כשהיית בכל העמים האחרים, בגלות בין העמים, והגרים יהיו רבים.

כי כל ההבדל בין ישראל לעמים הוא באחיות ישראל בקו אמצעי, המגביל קומת השמאל ומייחד אותו עם קו הימין, שזה גבול ישראל. אבל שאר העמים אחוזים בקו שמאל, ואינם רוצים בגבול הקו האמצעי. ובגמה"ת יתרחב גבול המסך הוזה מקומת מ"ה (45) לקומת ע"ב (72). ואז כתוב, הרחיבי מקום אוהלך, האריכי מיתרייך. כי יתרחב גבול א"י מקומת מ"ה לקומת ע"ב. ועכ"ז מסיים הכתוב ויתדותיך חזקי, הגבולות, מטעם שכתוב, כי ימין ושמאל תפרצי וזרעך גויים יירש.

הגויים שיתגיירו וידורו בא"י, משום

אשר נתן לי אלקים בזה

זמן שלא היה מדבר דוד תחת כנפי השכינה, אלא שניבא מה שיהיה, נקראת התורה זאת, כמ"ש, וזאת התורה, אשר שם משה לפני בני ישראל.

התורה נקראת לפעמים זה ולפעמים זאת. וההפרש ביניהם, כי זה הוא זכר, שפירושו, פועל ומשפיע. וזאת היא נקבה, שפירושה, מקבלת הפעולה ועצמה אינה פועלת כלום. כמ"ש, אסתר קרקע עולם הייתה. מתי נקראת זה ומתי נקראת זאת?

צא ויאמר יוסף אל אביו, בניי הם אשר נתן לי אלקים בזה. יאמר ישראל למטה, המכונים יוסף, כאשר ישראל העליון עליהם מלמעלה, בניי הם, שנתן לי הקב"ה את התורה, שנקראת זה, וע"כ כתוב בזה, שהוא כמה הם, ישראל, וחוקיהם אמיתיים בחוקי התורה שניתנה להם.

כשהיו ישראל תחת כנפי השכינה, נקראת התורה זה, כמ"ש, זה אלי ואנוהו. אשר נתן לי אלקים בזה, שהיא התורה. ובכל

תשוב אל ז"ה, ותצא מיום הדין והא' תקבל תיקונה ותשוב אל זאת. ה' א' איזה מהם חשוב יותר? ה' חשובה יותר מבחינת קדושה. וא' חשובה יותר מבחינת האותיות.

צו מי מדד בשעלו מים ושמים בורת תיכף. זה תור שווים, שמתחברים יחד. ז' של זה מתחברת לר' של תור. והר' של תור מתחברת לת' של תור, ויוצא מהם צירוף זרת. ו' של תור מתחברת לה' של זה, ו"ה דהויה, שהם ז"א ונוקבא. הזרת של הקב"ה הוא בשש מאות ושבעים שנה, משמים, ז"א, עד ארץ, הנוקבא. כיצד? זה תור, יש לו ב' צרופים:

א. זרת ו"ה.
ב. ה"ו תר"ו, כלומר שהתקדמה ה' של זה לז' של תור, שהתקדמות הה' רומזת על בינה המשפיעה לז"א, ו' מתקדמת לת' של תור, ת' לר' של תור, ר' של תור לז' של זה. כלומר צירוף הב' ה"ו תר"ז, שש מאות ושבעים שנה משמים לארץ, קומת האור המושפע משמים, ז"א, לארץ, הנוקבא. ומורה שהיא חסר שלושים למאה השביעית, שהיא ג"ר החסרה בקומה זו. ואע"פ שאין כאן אלא תר"ו (607), נכפלת בז' בעשרה, והם תר"ע (670).

משמיענו בזה, שבשמות ז"ה תור השווים כאחד, יוצאים ב' מיני צירופים:
א. ו"ה זר"ת, ז"א, השמים, כשהוא לעצמו.
ב. ה"ו תר"ו, ז"א, קומת ההשפעה אל הנוקבא.

וכמ"ש, רבוע יהיה כפול זרת אורכו וזרת רוחבו, כפול. זר"ת אורכו, הוא קומת השפעה דז"א, שש מאות ושבעים, שבג"ז זרת. וזרת רוחבו הוא בחינת ז"א כשהוא לעצמו.

צז ויאמר קָהם נא אליי וְאָבְרַכְם. כיוון שהבנים עוסקים בדברי תורה, כמו שאמר יוסף, אשר נתן לי אלקים בזה, היא התורה, ויש מידה של זה ביניהם, ואברכם.

צח כתוב, מה שמך ויאמר יעקב. שהשם יעקב, פירושו, קטנות ומסתפק להיות בלי מוחין. ואח"כ כתוב, וישאל יעקב, ויאמר

כשהיו ישראל תחת כנפי השכינה, בגלות, שהם חוסים תחת כנפי השכינה, שנקראים אז שומרי התורה, שפועלים ועושים את התורה, אז נבחנת התורה שלהם בבחינת זכר, הפועל, וע"כ נקראת זה. ובכל זמן שלא היה מדבר דוד תחת כנפי השכינה, אלא שניבא מה שיהיה, נקראת התורה זאת, שבזמן התגלות התורה, וגילוי כל הסודות שבה, נבחנת התורה אז בבחינת נקבה, כי אז מגולה רק השכר שבה, ואין בה שום פעולה, והיא כקרקע עולם. וע"כ נקראת אז זאת. כמ"ש, וזאת התורה.

צב מכאן נשמע ההפרש בין זה אל זאת, שכתוב, אם תִּחְנֶנָּה עליי מִחֲנֶנָּה לא יִירָא ליבי אם תקום עליי מלחמה, פְּזֹאת אני בוטח. זאת, היא התורה שתהיה כשיבוא המשיח, שתתגלה התורה. וע"כ כתוב, וקול התור נשמע בארצנו. תור, לשון זכר, ולא כתוב תורה, כרגיל. ותור הוא שם היונה, כמ"ש, תורים או בני יונה. ונמשלה התורה ליונה, כי יונה קולה ערב. כך דברי תורה קולה ערב. וקול הזה יהיה לכשיבוא המשיח ביום הדין, מטרם הגאולה, שאז המשיח עושה דינים ומלחמות בעמים, המשעבדים את ישראל. ועוד לא הגיע הזמן לגילוי התורה, ע"כ נקראת תור, לשון זכר, ונקראת זה.

צג הניצנים נראו בארץ, עת הזמיר הגיע, וקול התור נשמע בארצנו. הניצנים, האבות מן המרכבה, אברהם יצחק יעקב, שיקומו בעולם ויתראו בארץ.

צד עת הזמיר הגיע. השירה שישוררו הלויים, כשישובו לעבודתם כבתחילה. וקול התור, התורה בבחינת זכר, שנקראת זה, שעליו סובב הכתוב, אשר נתן לי אלקים בזה. דברי תורה שע"בם כקול התור, שהוא זה.

צה בזמן שישראל לא יִחַסו תחת כנפי השכינה, הא' של זאת יורדת מתחת כל המדרגות, ומסתלקת הה' של זה אלי. כי משנחרב הבית, שהה' לא יכלה להיות בין העמים עכו"ם, ה' הקדושה נפרדה מן השם. כאשר ישובו ישראל לארצם, ה' הקדושה

צט התורה נקראת זה. וכתוב, זה סיני, מפני ה' אלקי ישראל. וסיני הוא התורה שניתנה בסיני. וכן כשניתנה התורה ע"י משה, נאמר עליו, כי זה משה האיש. וכן כתוב, זה אלי ואנוהו, שפירושו שהתורה, הנקראת זה, הייתה יורדת מלפני אלקי ישראל. ואז אמרו, זה אלי.

למה זה תשאל לשמי, אשר שם פירושו השגה, לעניין הזה הקודם, שאמרת ששמך יעקב, שפירושו שאתה מסתפק בקטנות ואינך מבקש השגה וידיעת השם. וישאל יעקב, ויאמר למה זה תשאל לשמי, ויברך אותו שם. שאמר לו, שאינו עתיד לברך אותם, אלא בזכות של זה.

ועיני ישראל כבדו מזוקן

קג באור פני מלך חיים, ורצונו פֶּעַב מלקוש. כי כאשר יקבלו פני שכינת הקב"ה, ויעסקו באלו המרכבות, שמהן חיות העולם, החיות שהן נושאי המרכבה, כמ"ש ביחזקאל, אז נאמר עליהם, באור פני מלך חיים.

קד לא תמצא במקראות הללו, שבפרשת ויחי עד כאן, שידברו בהקב"ה. שאע"פ שהם עוסקים בגאולה, וכשכתוב יעקב, פירושו יעקב העליון או ישראל העליון, הקב"ה, למה מדבר הכתוב בלשון ושמות בני אדם? משום שכאשר ישובו לארצם, וייתן להם הקב"ה רוח חכמה, אז תהיה הלשון שלהם תמיד בהקב"ה. כמ"ש, גם לשוני כל היום תהגה צדקתך. כי המקראות עד כאן מדברים בביאת הארץ, בטרם שהקב"ה נתן בהם רוח חכמה. וע"כ מדברים בשמות בני אדם, ולא נזכר בפירוש שמו של הקב"ה.

ק ועיני ישראל כבדו מזוקן. זהו ישראל למטה. ומשום זה אין אתה מוצא כלשון הזה בכל התורה. כי כשישראל יהיו בגלות, כל ימי החורבן הזה, נזדקנו, לא יכלו לראות פני השכינה, עד שיבוא רוח אחר בהם.

קא מקודם לכן נטמאו בארץ העמים, בגלותם, ולא היו הולכים בחוקי התורה, כמו שהיו צריכים ללכת. וישבו זמן רב בין הנוכרים, דור אחר דור. ולמדו מדרכיהם, כמ"ש, ויתערבו בגויים וילמדו ממעשיהם. כאשר ישובו לארצם, בתחילה, לא יכלו לראות פני השכינה, עד שנתן להם הקב"ה רוחו בהם.

קב כמ"ש, ואת רוחי אתן בקרבכם. ואח"כ, ועשיתי את אשר בחוקיי תלכו ומשפטי תשמרו ועשיתם. כי לאחר שאתן רוחי בכם וקדושה, תלכו בחוקיי ותתהלכו בהם.

ויחי יעקב

מעבודתם בשדה העליון, הנוקבא. נחלת ירושה העליונה של ארץ ההיא, הנוקבא. אין מי שירש אותה, חוץ מאותו שנקרא צדיק, כי הנוקבא מתדבקת בו להתמתק מדינים המרים שבה, וע"כ הצדיק יורש את השכינה.

קז ובאהבת הקב"ה את ישראל, כתוב, ועמך כולם צדיקים. ומשום זה, לעולם יירשו ארץ. כי ראויים לרשת את השכינה. כי צדיק יורש את השכינה. ישראל נקראים צדיקים ויורשים את השכינה, משום שנימולו. כי כל

קה ועמך כולם צדיקים, לעולם יירשו ארץ. אשריהם ישראל מכל העמים עכו"ם, שהקב"ה קרא להם צדיקים, להוריש להם ירושת עולם בעוה"ב, ולהתענג בעולם ההוא, כמ"ש, אז תתענג על ה'. משום שישראל מתדבקים בגוף המלך, בקו האמצעי, שכתוב, ואתם הדבקים בה' אלוקיכם חיים כולכם היום.

קו ועמך כולם צדיקים, לעולם יירשו ארץ. מקרא זה סוד עליון הוא בין קוצרי השדה, שהם אותם שזכו לקבל פירות

בין, ויפרו וירבו מאוד, לבין ויחי יעקב, כי כן ראוי להיות, להיותם המשך אחד.

קיג) מה הטעם שכתוב, ויחי יעקב בארץ מצרים, שבע עשרה שנה? כל ימיו של יעקב היו בצער. כיוון שראה את יוסף, והיה עומד לפניו, כשיעקב הסתכל ביוסף, הייתה נפשו נשלמת, כאילו ראה את אימו של יוסף, כי יופיו של יוסף היה דומה ליופייה של רחל, ובדומה לו, כמו שלא עבר עליו צער מימיו.

קיד) וכאשר יוסף נפרד ממנו, אז נתקיים, לא שְלוותי ולא שקטתי ולא נחתי ויבוא רוגזו. כי צרה זו הייתה קשה ליעקב, מכל מה שעבר עליו. ובשעה שנפרד ממנו יוסף, כתוב, יוסף בן שבע עשרה שנה. וכל ימיו של יעקב לא היה לו צער כזה, והיה בוכה בכל יום לאלו שבע עשרה שנה של יוסף.

קטו) ענו לו מהשמים, ויוסף ישית ידו על עיניך. הנה לך שבע עשרה שנה אחרות: בתענוגים ומעדנים והנאות ומחמדים. כמ"ש, ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה. כל אלו השנים, שכינת כבודו של הקב"ה הייתה נמצאת עימו, ומשום זה אותם השנים שבמצרים נקראים חיים.

קטז) ותחי רוח יעקב אביהם. משמע שמתחילה היה מת הרוח שלו. גם לא היה מתכוון להמשיך ולקבל רוח אחר. כי רוח העליון אינו שורה במקום ריק. השכינה אינה שורה, אלא במקום שלם, ולא במקום חסר, ולא במקום פגום, ולא במקום עצב, אלא במקום נכון במקום שמחה. ומשום זה כל אלו השנים, שיוסף היה נפרד מאביו, ויעקב היה עצוב, לא שרתה עליו השכינה.

קיז) עבדו את ה' בשמחה, בואו לפניו ברננה. אין עבודת הקב"ה, אלא מתוך שמחה. אין השכינה שורה מתוך עצבות, שכתוב, ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן. מנגן מנגן שלוש פעמים כתוב, כדי לעורר הרוח ממקור השלמות, ז"א, הכולל ג' קווים, שהוא רוח השלם. וג"פ מנגן כנגד ג' קווים שלו.

מי שנימול ונכנס בנחלה הזו, השכינה, ושומר את הברית הזו, נכנס ומתדבק בגוף המלך, שנעשה מרכבה לז"א, ונכנס בצדיק הזה, שנעשה מרכבה אל היסוד. ומשום זה נקראים ישראל צדיקים. וע"כ, לעולם יירשו ארץ, ארץ החיים, השכינה.

קח) נצר מטעיי מעשה ידיי להתפאר. נצר מטעיי, ענף מאלו הענפים, שנטע הקב"ה כשברא העולם. שכתוב, וייטע ה' אלקים גן בעדן מקדם, וארץ הזו היא אחת מאלו הנטיעות, הנוקבא. לכן כתוב, נצר מטעיי מעשי ידיי להתפאר.

קט) ועמך כולם צדיקים. זהו יעקב ובניו, שירדו למצרים בין עם קשה עורף, ונמצאו כולם צדיקים. ומשום זה כתוב עליהם, לעולם יירשו ארץ, כי משם, ממצרים, עלו לרשת את ארץ הקדושה.

קי) ויחי יעקב בארץ מצרים. למה פרשה זו סתומה, שאין רווח כלל בספר התורה בין סיום פרשת ויגש להתחלת פרשת ויחי? בשעה שמת יעקב, נסתמו עיניהם של ישראל. אחר מיתת יעקב, ירדו לגלות והמצרים העבידו אותם.

קיא) ויישב ישראל בארץ מצרים, בארץ גושן, וייהאזו בה, ויפרו, וירבו מאוד. שהיו שם במעדני מלכים. ואח"כ כתוב, ויחי יעקב, בהמשך אחד בלי רווח ביניהם, להורות, שהיו נמצאים במעדני מלכים וקיבלו תענוגים ומחמדים לעצמם.

קיב) ובמצרים נקרא, ויחי, שנחשב לו חיים, שהרי כל ימיו לא נקרא ויחי, משום שכל ימיו היו בצער, ובצער היו נמצאים. שכתוב, לא שְלוותי, בביתו של לבן. ולא שקטתי, מן עשיו. ולא נחתי, מן דינה ושכם. ויבוא רוגזו, הרוגו של מכירת יוסף. ואחר שירד למצרים, נקרא, ויחי: ראה את בנו מלך, ראה לכל בניו טהורים וצדיקים, כולם בתענוגים ומעדני עולם, והוא יושב ביניהם, כיין טוב השוקט על שמריו. ואז נקרא, ויחי יעקב. וע"כ אינו מפריד, שלא משאיר רווח

רוח מערב. מתייחדות הרוחות כל אחת בחברתה, נכללות זו מזו, ואז הן אבות הכל, שכל המציאות, ב"ע, נמשכים ונולדים מהם.

קיט רק באבותיך חשק ה'. באבותיך, שלוש ממש, אברהם יצחק יעקב. כתוב רק, רק ממש, שאין יותר מג' הללו, ומהם מסתעפים ומתאחזים כל שאר האחרים, כל המדרגות שבב"ע, שעולים למ"ן לזו"ן, לעטר את השם, להמשיך מוחין חדשים לנוקבא, הנקראת שם.

קיד מארבע רוחות נמצא הכל, שהם ג' קווים שבז"א, דרום צפון מזרח, והשכינה, המקבלת ג' הקווים, רוח מערב. שמהם יוצאים ג' העולמות ב"ע וכל מלואם. וכל השורשים שבועולמות העליונים ותחתונים נאחזים בהם. נכנס ומאיר קו ימין, דרום. יוצא ואינו מאיר קו שמאל, צפון, שאינו מאיר בלי קו ימין. סותם קו אמצעי, מזרח, המאיר רק בחסדים מכוסים, מטרם הזיווג שלו עם הנוקבא. פורש נוקבא, המאירה בחסדים מגולים בעת הזיווג עם ז"א,

שני גמלים [תרי גמלין]

ששוב יוצאים בה אורות דג"ר, אלא שנבחנום לג"ר דאחור, להיותם חכמה בלי חסדים, שאינה יכולה להאיר, ולפיכך בהופעת ג"ר הללו קופאים כל האורות שבמדרגה ונעשתה חושך, וזה קו שמאל.

חיריק בא לתקן את קו השמאל, שיתכלל ויתאחד עם קו הימין, וע"כ מעלה המסך דבחי"א, הממשיך שוב ו"ק בלי ראש, ואז נכנע הקו שמאל ומתייחד עם הימין, והחכמה נתלבשה בחסדים שבימין, ויוצאים בזה ג"ר דפנים.

נקודת החיריק, קו אמצעי, יוצאת ג"כ בג' סדרים חולם שורוק חיריק. קודם מתגלה השורש דמסך דחיריק, מסך דמנועולא, מצ"א, שאין קו שמאל נכנע זולתו, ואז נאבדים תכף הג"ר דאחור מקו שמאל. אמנם בגילוי מסך הזה, אינו ראוי עוד לקבל ג"ר לעולם. וע"כ צריכים למתקן שוב ע"י עליית המלכות לבינה. ואז מתגלה נקודת החולם דקו אמצעי, מלכות ממותקת. ואע"פ שגם היא ו"ק בלי ג"ר, אמנם ו"ק הללו כבר ראויים לקבל ג"ר, להיותם במסך דמפתחא. ואח"ז מתגלה נקודת השורוק, ג"ר דאחור וקיפאון האורות, להיותן חכמה בלי חסדים. ולכסוף נעשה שוב הזיווג על מסך דחיריק בבחי"א, ע"י עליית מ"ן, ואז מתייחדים הקווים דימין ושמאל זה בזה, ומתלבשת החכמה בחסדים, ויוצאות ג"ר דפנים. הרי

קכ מיום שיצא רבי שמעון מן המערה, לא נתכסה שום דבר מהחברים. והיו מסתכלים בסודות העליונים ונתגלו בהם, כאלו ניתנו באותה שעה בהר סיני. אחר שמת רבי שמעון, ויסקרו מעיינות תהום וארובות השמים. שנסתמו מעיינות החכמה. והיו החברים הוגים דברים, ולא עמדו בהם לדעת סודם.

קכא כי יום אחד ישב ר' יהודה על פתחה של טבריה. וראה שני גמלים שהיו מסלקים מעל כתפיהם חבילה של בגדי צמר יקרים. נפל המשא של בגדי הצמר, ובאו ציפורים על המקום שהמשא היה צריך לנפול, ומטרם שהבגדים הגיעו אליהם נבקעו הציפורים.

קכב אח"ז באו כמה ציפורים, והיו הולכים על הציפורים שנבקעו, ושכנו על הסלע ולא נבקעו. והיו צוחים אל הציפורים, כדי להרחיקם מהציפורים הנבקעות, ולא היו נפרשים מהם. שמעו קול אחד, העטרה שעל העטרות שורה בחושך, ואדונה בחוץ.

קכג סדר התפשטות המוחין בג' הנקודות חולם שורוק חיריק:

חולם, האורות דו"ק בלי ראש, הנשארים אחר בקיעת המדרגה מכוח עליית המלכות לבינה, אורות חסדים, קו ימין. שורוק, חזרת חצי המדרגה למקומה,

ובינה ת"ת מלכות נופלים למטה ממדרגה, שזה גילוי נקודת החולם מחדש בקו אמצעי. שע"י זה נעשות שוב ראויים לקבל ג"ר.

ולאח"ז שקיבלו הקטנות דחולם, נעשו ראויים לקבל ג"כ את ג"ר דאחור, נקודת השורוק דקו אמצעי. ע"כ כתוב, אח"ז באו כמה ציפורים, שהלכו על גבי ציפורים הראשונים שנבקעו, שג"ר של ציפורים החדשים נסמכו על בחינת הבקיעה, שהייתה בציפורים הקודמים, כי לולא בקיעתם, לא הייתה מציאות לגילוי ג"ר הללו דנקודת השורוק. שהיו שורות בסלע, ששוב קפאו אורותיהם ונעשו כמו סלע, כטבע נקודת השורוק.

בכדי להחזיר את זו"ן מבחינת אחוריים, צריכים לנקודת החיריק דקו אמצעי, המחזיר ג"ר דפנים אל הנשמות. גם הוא תיקון, המחזיר לז"א חסדים בפנים ובאחור. וע"כ מסתלקים ממנו אז כל השערות, מפנים ובאחור. שערות הם דינים, מלשון סערות. שצריכים להעביר את הסערות והדינים מראש ז"א מפנים ומאחור, כי צריכים להעביר את כל הדינים מז"א ולתת אותן אל הנוקבא. ואח"כ מזדווגים ז"א ונוקבא יחד, ואז מסתלקים השערות גם מהנוקבא. אבל רק מג"ר דפנים, ששם הזיווג עם ז"א דפנים. אבל בג"ר שלה דאחור נשארים כל הדינים, כדי להעניש את הרשעים, שרוצים לינוק מג"ר דאחור הללו.

שנקודת החיריק, קו האמצעי, מחויב ג"כ לצאת על ג' הנקודות: חולם, שורוק, חיריק. נשמות, שמשוקעות בשליטת קו השמאל, נקודת השורוק, קיבלו צורת גמלים, שנקרא גמל נושא משא כבד, כי כל המדרגות הנעלות, שהיו לנשמות האלו, קפאו וחשכו, ולא יכלו ליהנות מהן, עד שהיו עליהן למשא כבד, שכל מגמתם הייתה, רק איך להיפטר מהן. ולפיכך נדמו לגמלים, כי הגמל, אפילו יישא על גבו כל אוצרות הון, ימאס בהם ויהיו עליו למשא, מטעם, שאין לו עניין ליהנות מהם.

וכתוב, וראה שני גמלים שהיו מסלקים מעל כתפיהם חבילה של בגדי צמר יקרים, כי הוא ראה אותן הנשמות, שנגלה עליהם המסך דחיריק, כדי להצילן משליטת השמאל, ולייחדן בימין. שראה הנשמות, בעת שמשלקים ומשליכים מעצמם את בגדי הצמר היקרים, את המדרגות שקפאו עליהם והיו עליהם למשא, וע"י הופעת המסך דחיריק בבחינת השורש, מסך דצ"א, המחזיר את קו השמאל לז"ק, נפלו מהן בגדי הצמר היקרים, המדרגות דג"ר, שהיו למשא. ונודמנו ציפורים למקום, מדרגות ג"ר, הנמשכות מכלים דאמא, בינה, שאין הפגם של נפילת המשא מגיע אליהם. ואע"פ שאין הפגם של נפילת המשא מגיע אליהם, מ"מ נתבקעו, שנגלה עליהם המיתוק של עלייה לבינה, שעלייה זו מבקיעה המדרגות לשני הצאים, שכו"ח עם אורות דנ"ר נשארים במדרגה,

לי הכסף ולי הזהב

ויש זהב שהוא למטה מכסף, גבורה דז"א. שנקרא ג"כ זהב, כמ"ש, לי הכסף ולי הזהב נאום ה'. שהבינה, שנקרא הויה, אומרת, לי הכסף, חסד דז"א, ולי הזהב, גבורה דז"א. כמ"ש, השמים שמים להויה. השמים, ז"א. שמים להויה, הם מבינה, הנקראים הויה. לי הכסף ולי הזהב נאום הויה, ג"כ בינה, שאומרת, לי חו"ג דז"א, הנקראים כסף וזהב, שממני הם נמשכים.

קכט כתוב, והם ייקחו את הזהב ואת התכלת ואת הארגמן, ואת תולעת השני, ואת השש. ואילו כסף לא כתוב. והרי בנדבת המשכן כתוב זהב וכסף. וג"כ נחושת לא כתוב. אע"פ שכסף ונחושת היו בחשבון נדבת המשכן, וכאן בבגדי כהן גדול אינם נזכרים. **קל** יש זהב שקודם מכסף, בינה, כמ"ש, מצפון זהב יאִתָּה. בנדבת המשכן כתוב זהב וכסף, שהזהב חשוב במעלה מכסף, חסד דז"א.

ונחושת, משום שהם מיוחסים למקום אחר, ואינם כנגד או"א עילאין. שכתוב, כל עמודי החצר סביב מחושים כסף. וכתוב, ואדניהם נחושת, שהם כלי שימוש בשביל המשכן, הנוקבא דז"א, להשתמש בהם.

קלג אבל בלבושי כבוד של כהן גדול אין להשתמש לשום אדם, ששמן משחת קודש על ראשו, כי בלבושים האלו דומה לכעין של מעלה, לאבא עילאה. ע"כ כתוב בהם רק זהב, בינה עילאה שממנה בגדי אבא עילאה, ולא כסף ונחושת, שהם מזו"ן, שאינם כלל בחינת כהן גדול, אלא לבחינת עמודי החצר.

קלא כלי הקודש, בגדי כהן גדול, כמ"ש, בגדי קודש הם. שהם כעין או"א, הנקראים קדושים, כי כהן גדול הוא בחינת אבא עילאה, וע"כ הבגדים שלו נקראים בגדי קודש.

קלב כהן גדול למעלה, אבא, כהן גדול למטה, כנגדו. וע"כ, לבושי כבוד של מעלה של אבא, כנגד לבושי כבוד של כהן גדול למטה. ולפיכך כמו שאבא הוא קודש, כן כהן גדול הוא קודש. וכמו שבגדי כבוד של אבא הם בגדי קודש, כן בגדי כבוד של כהן גדול הם בגדי קודש. אין בבגדי כהן גדול כסף

ויקברו ימי ישראל למות

וכשהכרוז יוצא ומשלים אותו, מזדעזע עולם ההוא ומתחלחל, מטעם שהזיווג הזה בא בשליטת השמאל, המעורר את הדינים. שני ציפורים יוצאים, שעלו מעולם ההוא, שמעוֹן תחת האילן, שמראה החיים והמוות בו.

ב' ציפורים הם ב' ניצוצים מחו"ב דנוקבא, שנפלו לקליפות, בעת החטא דעצה"ד עם הכלים דאחוריים של הנוקבא, שירדו אז לקליפות. ובזיווג דחצות לילה, המחזיר כלים דאחוריים, שנפלו מן הנוקבא ומחברם בנוקבא. נמצאים גם ב' הציפורים חוזרים עם כלים דאחוריים הללו אל גוף הנוקבא. וכשהכרוז יוצא, הארת הזיווג שבחצות לילה, יוצאים אותם ב' הציפורים שנסתלקו מהנוקבא ונפלו לקליפות, ונתחברו שוב אל הנוקבא, שמעוֹן תחת האילן, שמראה החיים והמוות בו, באחוריים דנוקבא, המכונה תחת האילן, שמראה החיים והמוות בו. כי תחת, פירוש, כלים דאחוריים, והנוקבא מכונה אילן טוב ורע. ואלו הציפורים מעוֹן שם, כי עימהם יורדים לקליפות ועימהם עולים משם.

קלו יוצאת ציפור אחת לצד דרום, אותה שבאה מניצוץ החכמה, ימין. וציפור אחת יוצאת לצד צפון, אותה שבאה מניצוץ הבינה, שמאל. ואחת יוצאת בעת שהאיר

קלד ויקברו ימי ישראל למות. אוי לעולם, אשר בני אדם, אינם רואים, ואינם שומעים, ואינם יודעים, שבכל יום ויום נשמע קול הכרוז במאתיים וחמישים עולמות.

הארת הזיווג דלילה בשליטת השמאל, הארת החכמה הבלתי מושלמת, נקרא כרוז או קול הכרוז, כי זיווג השלם של יום נקרא קול ודיבור. בבינה יש חמש ספירות כח"ב תו"מ או חג"ת נ"ה, והן חמישה עולמות, ומשום שספירות הבינה הן במספר מאות, הן חמש מאות עולמות, ומכוח עליית המלכות לבינה, נבקעה לב' חצאים, ר"נ (250) עולמות נשאר בבינה, ר"נ עולמות התחתונים נפלו ממנו לחוץ מהמדרגה. ואע"פ שבגדלות חוזרים ר"נ עולמות הללו אל הבינה, מ"מ הם נבחנות לאחוריים של הבינה. ור"נ עולמות העליונים נבחנים לפנים של הבינה.

כשנעשה זיווג דחצות לילה, שהארתו נקראת כרוז, בר"נ עולמות שנפלו מבינה, נשמע בהם קול הכרוז, שמחזירם למדרגתם לבינה. וכן בכל המדרגות שלמטה מבינה, שכל אחת ואחת נשלמת מכוח קול הכרוז הזה, שכל מחציות המדרגות שנפלו מהן, חוזרים למדרגתם ונשלמים.

קלה עולם אחד נודע למעלה, הנוקבא.

מתחילים מלמעלה למטה, נמצא שעשר שנות חייו הראשונות הם מחסד, והשניות מגבורה, עד עשר שנים האחרונים שהם מהמלכות. ואז אין לו עוד ממי לקבל וע"כ הוא מת, כי אין לו עוד יסוד מספירות העליונות דו"ן שיקבל חיות ממנו. ואם שורש נשמתו מבינה, שהיא גבורה, כמ"ש, אני בינה לי גבורה, אז שנות חייו שמונים שנה. ואם יחיה ימים רבים יותר מזה, הן עמל ואוון, כי אין לו ממי לינוק.

קמ) אשריהם הצדיקים, כשרוצה הקב"ה להשיב רוחם אליו. ולשאוב אותו הרוח שבתוכם. בשעה שהקב"ה רוצה להשיב אליו הרוח, אם צדיק הוא, אותו הרוח, כמ"ש, והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה.

קמא) ואם אינו נמצא צדיק, אזי לאותו הרוח, שצריך להתרחץ באש שורף, ולהתתקן, כדי להישאב בגוף המלך, בהקב"ה. ואם אינו מתתקן, אזי לאותו הרוח, שמתגלגל כאבן בכף הקלע, כמ"ש, ואת נפש אויבך יקלענה בתוך כף הקלע. ואם רוח ההוא זוכה, כמה, טוב צפון לו בעולם כמ"ש, עין לא ראתה.

קמב) כשקרבו ימיו של אדם למות, מכריזים עליו בעולם שלושים יום, שהגיע זמנו למות, ואפילו עוף השמים מכריזים עליו. ואם צדיק הוא, מכריזים עליו שלושים יום בין הצדיקים בגן עדן.

קמג) כל אלו שלושים יום, יוצאת הנשמה ממנו בכל לילה, ועולה ורואה מקומה בעולם ההוא, ואותו אדם אינו יודע מזה, ואינו משגיח, ואינו שולט בנשמתו כל אלו שלושים יום כמו בתחילה, כמ"ש, אין אדם שליט ברוח לכלוא את הרוח. כשמתחילים אלו שלושים יום, צלמו של אדם נחשך, והצורה של הצלם, הנראית בארץ, נמנעת מלהיראות.

היום, מחכמה. ואחת כשחשך היום, לעת ערב, אחר חצות היום, מבינה. כל אחת ואחת קוראת ומכריזה מה ששמעה מאותו הכרוז, שמאירים באותו השיעור שקיבלו מהארת הזיווג דחצות לילה, הנקרא כרוז.

קלז) אח"כ, כשהחשיך הלילה, רוצים לעלות למקומם לאחוריים דגוף הנוקבא, ששם מעונן, ונכשלו רגליהן בנקב תהום הגדול. כי בתחילת הלילה מתרבים הדינים, ושוב נופלים כלים דאחוריים דנוקבא אל הקליפות דבריא, המכונים נקב תהום הגדול, ועימם נפלו ונלכדו שם הציפורים. ומלוכדים בתוכו עד שנחצה הלילה. וכשנחצה הלילה, שנעשה הזיווג דחצות לילה, כרוז קורא, כמ"ש, וכציפורים האחוזות בפה. כי ע"י הארת הזיווג, הנקרא כרוז, הן ניצולות ויוצאות מן הפה, וחוזרות ומתחברות באצילות במעונן כבתחילה. וכן בכל יום יום.

קלח) בשעה שנלכדו רגליו של בני אדם, וימיו מתקרבים, יום ההוא נקרא יום ה' להשיב אליו הרוח. בשעה ההיא פוקד כתר הקדוש על רוחו של האדם, כמ"ש, ימי שנותינו בהם שבעים שנה, כתר השביעי לכל, הנוקבא ספירה שביעית ומסיימת כל הספירות.

קלט) ואם מצד הגבורה באה הנוקבא אל האדם, בינה שלמעלה מז"ס חג"ת נהי"מ, כתוב, ואם בגבורות שמונים שנה. כי כתר הגבורה הוא השמיני. מכאן ולהלאה, אין עוד מקום להתמשכות החיים, כי במקום שאין יסוד לא יתקיים הבניין. כתר, פירושו ספירה.

נשמת אדם נולדה מזו"ן, שהם ז"ס חג"ת נהי"מ, שכל אחת כלולה מעשרה והן ע' (70). וע"כ מספר אלו ע' ספירות הם כמ"ש, ימי יעקב שני חייו. ומבחינת הכלים הם

ר' יצחק יושב ועצוב [ר' יצחק יתיב ועציב]

קמד) רבי יצחק היה יושב יום אחד בפתחו של רבי יהודה והיה עצוב, יצא רבי

יהודה ומצאו בפתחו, שהיה יושב ועצוב, אמר לו, מה יום מיומיים.

קמח אמר לו, באתי אליך לבקש ממך שלושה דברים. אחד, כאשר תאמר דברי תורה ותזכיר מאלו הדברים שאמרתי אני, תאמר אותם בשמי, כדי להזכיר את שמי. ואחד, שתזכה את בני יוסף בתורה. ואחד, שתלך לקברי כל ז' הימים של אבלות, ותתפלל תפילתך עליי.

קמו אמר לו, מאין תדע שתמות? אמר לו רבי יצחק, הנה נשמתי מסתלקת ממני בכל לילה ואינה מאירה לי בחלום כמו מתחילה. ועוד, כשאני מתפלל ומגיע לשומע תפילה, אני מסתכל בצלם שלי שעל הכותל, ואיני רואה אותו. ואומר אני, שאמות, הואיל שעבר ממני הצלם ואינו נראה, כי כרוז יוצא ומכריז, שכתוב, אך בצלם יתהלך איש. כל זמן שצלמו של אדם לא עבר ממנו, יתהלך איש. ורוחו מתקיים בתוכו. נעבר צלמו של אדם ואינו נראה, הוא נעבר מעוה"ז.

קמו אמר לו רבי יהודה, גם מכאן נשמע זה כמ"ש, כי צל ימינו עלי ארץ. כל אלו הדברים שביקשת ממני אעשה, אבל אני מבקש ממך, שבעולם שהוא תבחר מקומי אצלך, כמו שהייתי אצלך בעוה"ז. בכה רבי יצחק, ואמר, בבקשה ממך, שלא תיפרד ממני כל אלו הימים.

קמח הלכו אל רבי שמעון, מצאוהו שהיה עוסק בתורה. נשא עיניו רבי שמעון, וראה את רבי יצחק, וראה שמלאך המוות רץ לפניו ורוקד לפניו. קם רבי שמעון, אחז בידו של רבי יהודה ואמר, גזור אני, מי שרגיל לבוא אצלי, יבוא, ומי שלא רגיל לבוא אלי, לא יבוא. נכנסו רבי יצחק ורבי יהודה. קשר בזה את מלאך המוות לחוץ, ולא יכול להיכנס.

קמט הסתכל רבי שמעון וראה, שעד עתה עוד לא הגיע זמנו למות, אלא עד שמונה שעות של היום הוא זמנו. הושיבו ועסק עימו בתורה, אמר לרבי אלעזר בנו, שב בפתח, ומי שתראה, לא תדבר עימו,

ואם ירצה להיכנס כאן, תישבע שבועה שלא יכנס.

קנ אמר רבי שמעון לרבי יצחק, הֲרֵאית צורת אביך ביום הזה. או לא. כי בשעה שהאדם מסתלק מן העולם, אביו וקרוביו נמצאים שמה עימו, ורואה אותם ומכירם, וכל אלו שיהיה משכנו עימם בעולם ההוא במדרגה אחת, כולם מתקבצים ונמצאים עימו, והולכים עם נשמתו, עד המקום שישכון שמה. אמר רבי יצחק, עד עתה עוד לא ראיתי את צורת אבי.

קנא קם רבי שמעון ואמר, ריבוננו של עולם, נודע רבי יצחק אצלנו, ומאלו שבע עיניים הוא כאן, כלומר משבעת התלמידים שנשארו בחיים ביציאתם מאיזראל, רבא, הנה אני אחז בו, ותן אותו לי. יצא קול ואמר, הכיסא של אדונו, הנוקבא, קרבה לזיווג ע"י כנפיו של רבי שמעון, כלומר ע"י עבודתו והעלאת מ"ן. הנה שלך רבי יצחק, ותבוא עימו בזמן שתבוא לשבת בכיסאך, בשעה שיפטר רבי שמעון מן העולם. אמר רבי שמעון, כן אעשה, שאביאהו עימי בשעת פטירתי מעולם.

קנב בתוך כך, ראה רבי אלעזר שמלאך המוות נסתלק ואמר, אין גזר דין קיים במקום של רבי שמעון.

אמר רבי שמעון לרבי אלעזר, בוא הנה ואחז ברבי יצחק, כי אני רואה שהוא מפחד. נכנס רבי אלעזר ואחז בו, ורבי שמעון החזיר פניו ועסק בתורה.

קנג ישן ר' יצחק וראה את אביו, אמר לו אביו, בני, אשרי חלקך בעוה"ז ובעוה"ב. כי בין העלים של עה"ח מגן עדן אתה יושב, אילן גדול וחזק בשתי העולמות הוא רבי שמעון, אשר הוא אחז אותך בענפיו. אשרי חלקך, בני.

קנד אמר לו, אבי, ומה אני שם, בעולם האמת? אמר לו, שלושה ימים היו מכינים בחיפזון את הדר משכבך, ותיקנו לך חלונות פתוחים, להאיר לך מארבע רוחות העולם, ואני ראיתי מקומך, ושמתני, שאמרתי,

מקום, הוא הנוקבא דו"א, כמ"ש, הנה מקום אָתִי. ושכתוב, כי שבעים מקומות מתעטרים כאן בשבילו, ז"ת דנוקבא שכל אחת כלולה מעשר, הן ע' (70).

ז"א מכונה עולם, כמ"ש, עולם חסד ייבנה. וכתוב, וכל מקום פתחים פתוחים לע' עולמות, שהן ז"ת דו"א שכל אחת כלולה מעשר.

אורות הבינה מכונים רצים, כמ"ש, כי בחיפזון יצאת מארץ מצרים, בינה. וכתוב, כל עולם נפתח לע' רצים, שהם ז"ת דיסודות שכל אחת כלולה מעשרה.

ספירות החכמה, פרצוף או"א עילאין, נקראים כתרים עליונים. וכתוב, וכל רץ נפתח לע' כתרים עליונים, ומהם לז"ת דעתיק, ומשם נפתחים דרכים לעתיק, הסתום מכל. ואומר, שנפתחים זה מזה, להיות ה' פרצופים מלבישים זה על זה, וההתחלה הוא מנוקבא, ונבחן שממנה נפתחים הפתחים לז"א, כי מלבישה אותו, וכן מז"א ליסודות, ומישסודות לאו"א עילאין, ומאו"א עילאין לז"ת דא"א, שנקרא עתיק, להיותם מלבישים זה על זה.

אשרי חלקך, בני. לבד שעד עתה לא זכה בנך בתורה, שהייתי מצטער מזה.

קנה והרי עתה, היו עתידים לבוא אליך י"ב צדיקים מן החברים, ובעוד שהיו יוצאים, נתעורר קול בכל העולמות, מי הם החברים העומדים כאן, התעטרו בשביל רבי שמעון, שביקש מהקב"ה שלא ימות רבי יצחק, וניתנה לו.

קנו ולא זה בלבד, כי שבעים מקומות מתעטרים כאן בשבילו, וכל מקום פתחים פתוחים לע' עולמות, וכל עולם נפתח לע' רצים, וכל רץ נפתח לע' כתרים עליונים, ומשם נפתחים דרכים לעתיק, הסתום מכל, לראות בנועם העליון, המאיר ומענג לכל. כמ"ש, לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו, שכתוב, בכל ביתי נאמן הוא.

אין לנו השגה בג"ר, אלא בז"ת, אפילו בג"ר דע"ס דעולם העשיה. ובז"ת אפשר ליחידי סגולה להשיג אפילו בז"ת דג"ר דעולם האצילות. והשמיענו אביו של רבי יצחק, שרבי שמעון נאחו בז"ת דכל פרצופי האצילות, ואפילו בז"ת דג"ר דאצילות.

כאשר מגיע זמנו להסתלק מן העולם

[כד מטי זמניה לאסתלקא מעלמא]

יסוד המים של העולם, ויסוד העפר שבאדם אל יסוד העפר שבעולם. כי כן נפרדים ד' יסודות של האדם עם מיתתו.

קסא הכרוז, הארת החכמה מזיווג השמאל, יוצא ומכריז בעולם העליון, תבונה, ונשמע במאתיים ושבעים עולמות. מחזה ולמטה, ששם ב' ספירות נו"ה, שהם מאתיים, וב' שלישי ת"ת, שהם ע'. אם צדיק הוא, כל העולמות שמחים לקראתו, כי אם זכה הרי טוב. ואם אינו צדיק, אוי לו לאדם ההוא ולחלקו. כי אם לא זכה הרי רע.

קסב באותו זמן שהכרוז מכריז, יוצא או שלהבת אחת מצד צפון, והולכת ונשרפת

קנו כמה זמן נותר לחיות עוד בעוה"ז? אין רשות להודיע את זה, ואין מודיעים זה לאדם. אבל בשמחה הגדולה היה רבי שמעון ביום פטירתו, ושמחה גדולה בכל העולמות, מחמת רוב הסודות שגילה או.

קס ביום הקשה והנורא, כשהגיע זמנו של האדם להסתלק מן העולם, ארבע רוחות העולם חו"ג תו"מ, נמצאים בדין הקשה, לשפוט העולם, ומתעוררים דינים מארבע רוחות העולם, וארבע יסודות של האדם, אש רוח מים ועפר, הקשורים זה בזה, ניצים, ומריבה נמצאת בהם, ורוצים להיפרד כל אחד לצידו: יסוד האש שבאדם אל יסוד האש הכללי של העולם, ויסוד המים שבאדם אל

קזז בשעה שמתעורר דין על האדם, תרנגול השחור מתחיל וקורא. ואין מי שיודע זה, חוץ מאדם שהוא ההולך למות. כי בשעה שהאדם הולך למות, והדין לצאת מן העולם שורה עליו, נתווסף עליו רוח העליון, בשיעור שלא היה לו מימיו. וכיוון ששורה עליו ונתדבק בו, הוא רואה מה שלא זכה לראות מימיו, משום שהרוח נתווסף בו. ומשנתווסף בו הרוח והוא רואה, אז יוצא מעוה"ז. כמ"ש, תוסף רוחם יגועון ואל עפרם ישובון. אז כתוב, כי לא יראני האדם וחי. בחייהם אינם זוכים לראות, אבל במיתתם זוכים לראות.

קסח בשעה שהאדם מת, ניתן לו הרשות לראות, ורואה אצלו את קרוביו וחבריו מעולם האמת, ומכיר בהם, וכולם חקוקים בצורתם כמו שהיו בעוה"ז. ואם אדם צדיק, כולם שמחים לפניו ומקדימים לו שלום.

קסט ואם אינו צדיק, אינם נודעים אליו, רק אלו הרשעים, שמכים אותם בכל יום בגיהנום, וכולם עצובים, ופותחים באוי ומסיימים באוי, והאדם נושא עיניו ורואה אותם, כדבר שרוף העולה מהאש. ואף הוא פותח ואומר עליהם, אוי.

קע בשעה שיצאה נשמתו של האדם, כל קרוביו וחבריו שבעולם האמת הולכים עם נשמתו ומראים לה מקום העדן, ומקום העונש. אם הוא צדיק, הוא רואה מקומו, ועולה ויושב ומתעדן בעדן העליון שבעולם ההוא. ואם אינו צדיק, נשארת נשמה ההיא בעוה"ז, עד שנקבר הגוף בארץ. כיוון שנקבר, כמה בעלי הדין אוחזים בה, עד שמגיעה לדומה, ומכניסים אותה במדורי גיהנום.

קעא כל שבעת ימי אבלות, הנשמה הולכת מבית לקבר ומקבר בחזרה לבית, ומתאבלת על הגוף, כמ"ש, אך בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל. הולכת ויושבת בבית, ורואה כולם עצובים, ומתאבלת גם היא.

קעב אחר ז' הימים, הגוף נעשה מה שנעשה, והנשמה נכנסת למקומה, ונכנסת

בנהר של אש, נהר די נור, ונפרשת לארבע רוחות העולם, ושורפת נשמות הרשעים.

קסג ויוצא אותה השלהבת, דין המלכות, שמתגלה כשלא זכה הרי רע, ועולה לבינה, ויורדת בעולם, וחוזר אל המלכות. ושלהבת הזו מגיעה תחת כנפיו של תרנגול שחור, ומכה בכנפיו, והוא קורא בפתח בין השערים. הכתוב מבאר, איך דין המלכות המתגלה בלא זכה הרי רע, ויכול לפגום בכלים דבינה. ויוצא אותה השלהבת, שהיא עולה לבינה ופוגם אותה, ואח"כ יורדת למלכות, שנקרא עולם, ויכול לפגום בכלים שבה. והשלהבת הזו מגיעה תחת כנפיו של תרנגול שחור, שנמשך מגבורה דבינה, והוא קורא בפתח שבאמצעם של ב' השערים, שערי בינה ושערי המלכות, כיוון שעומד באמצע, ע"י התכללות המלכות בבינה, ע"כ פוגם את שתיהן. וכן בזיווג דחצות לילה מתתקנים משום זה, שתיהן.

קסד בפעם הראשונה קורא ואומר, הנה יום ה' בא בוער כתנור. בפעם השנייה קורא ואומר, כי הנה יוצר הרים ובורא רוח ומגיד לאדם מה שח. ובאותה שעה, יושב האדם ושומע מעשיו, שמעידים לפניו העדים, והוא מודה עליהם. בפעם השלישית, כשרוצים להוציא נשמתו ממנו, קורא התרנגול ואומר, מי לא ייראך מלך הגויים כי לך יאתה.

קסה תרנגול שחור למה בא? כל מה שעשה הקב"ה בארץ, הכל רומז על חכמה, רק בני אדם אינם יודעים. כמ"ש, מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית, מלאה הארץ קנייניך. ומשום שנעשו בחכמה, כולם רומזים בחכמה.

קסו אין דין שורה אלא במקום שהוא מינו. תרנגול שחור. שחור בא מצד הדין, כי שחור רומז אל המלכות, שהיא מדה"ד. ומשום זה בחצות לילה, כשרוח הצפון, קו שמאל, מתעורר, יוצאת שלהבת אחת, ומכה תחת כנפי התרנגול וקורא. וכש"כ תרנגול שחור, הבא ממדה"ר, מכוון יותר ברמז הזה מתרנגול בצבע אחר.

וירושלים, לנוקבא, הרי מדרגה הבאה אחריה הוא גוף המלך, ז"א. ואם אינה זוכה לעלות יותר, כתוב עליה, והיה הנשאר בציון והנותר בירושלים, הנוקבא, קדוש ייאמר לו. ואם זוכה לעלות יותר, אשריו שזכה לכבוד המלך, לו"א, ולהתעדן בעדן העליון של מעלה, שמים, ז"א. שכתוב, או תתענג על ה'. על ה', ז"א, הנקרא הויה. אשרי חלקו מי שזכה לחסד הזה, שכתוב, כי גדול מעל שמים חסדך.

קעו והאם החסד מעל השמים הוא? הלוא כתוב, כי גדול עד שמים חסדך, משמע, שהחסד מתחת השמים? יש חסד ויש חסד, חסד עליון וחסד תחתון. חסד עליון, חסד דו"א עצמו, מעל השמים, כי השמים ת"ת, וחסד קודם לת"ת. וע"ז כתוב, מעל השמים חסדך. חסד התחתון, חסד דו"א, המתלבש בנוקבא דרך נו"ה דו"א, שכתוב, חסדי דוד הנאמנים, הנקראים ע"ש הנוקבא, הנקראת דוד. ובאלו כתוב, עד שמים חסדך, כי הם למטה מן השמים, ת"ת דו"א.

למערות המכפלה, ורואה מה שרואה, ונכנסת למקום שנכנסת, עד שמגיעה לגן עדן, ופוגשת בכרובים ולהט החרב אשר בגן עדן. אם כדאית היא להיכנס, נכנסת.

קעג ארבעה עמודים, שהם ארבעה מלאכים, הנמשכים מד' יסודות הרוחניים חו"ב תו"מ, מזומנים לנשמה, וצורה אחת של הגוף שלה בידיהם, הלבוש, הנקרא חלוק דרבנן, והיא מתלבשת בה בשמחה, ויושבת במדור גן עדן התחתון, עד הזמן שנגזר עליה לשבת שם.

קעד ועמוד בשלושה צבעים מזומן בגן עדן התחתון, ג' גווני הקשת, ועמוד הזה נקרא מְכוּן הר ציון, כמ"ש, וברא ה' על כל מְכוּן הר ציון ועל מקְרָאֵיהָ ענן יומם ועשן. והנשמה עולה בעמוד אל הפתח של צדק, שבו ציון וירושלים, יסוד ומלכות של הנוקבא דו"א, הנקראת צדק.

קעה אם זכתה לעלות יותר מזה, הנה יפה חִלְקָה וגורלה להתדבק בגוף המלך, בז"א, כי כיוון שכבר זכתה לעלות לציון

אם הבנים שמחה

קעט וכשבני העולם עושים תשובה, ומרבים במעשים טובים לפני הקב"ה, ואמא, בינה, חוזרת ומכסה על הבנים, זו"ן. אז נקראת הבינה תשובה, כי שבה אל קיומה, שבה לכסות את הבנים, זו"ן, ומניקה אותם כבתחילה. ואז כתוב, אם הבנים שמחה. וע"כ לא נפטר האדם מפרייה ורבייה, עד שמוליד בן ובת, שהם כנגד זו"ן, בני הבינה.

קפ כתוב, לחזות בנועם ה'. משמע, שהשתוקקותו של הצדיק הוא לראות נועם ה', המוחין הנעימים דו"א. מהכתוב משמע, שכל השתוקקות הצדיקים היא לחזות בנועם הויה, ז"א, ולא למעלה מזה. ואיך כתוב, אז תתענג על הויה, שמשמע, למעלה מדרגת ז"א? אלא הכל אחד. כי, נועם ה', שבא מא"א אל השמים, המוחין שז"א מקבל מלמעלה, והשתוקקות הצדיקים רק להשיג אלו המוחין

קעז אם הבנים שמחה הללויה. אם, בינה. שני בנים להקב"ה, בינה: זכר ונקבה. הזכר נתן ליעקב, כמ"ש, בני בכורי ישראל, וכתוב, ישראל אשר בכך אתפאר. הבת נתן לאברהם, כמ"ש, וה' ברך את אברהם בכל. בת הייתה לאברהם ובכל שמה.

לבינה ב' בנים, ת"ת ומלכות, הנמשכים ממנה. הזכר, ת"ת, נתן ליעקב, כי יעקב מרכבה לספירת ת"ת. הבת, מלכות, נתן לאברהם, כי אברהם מרכבה לחסד דו"א, ואין הנוקבא מתוקנת אלא בחסד.

קעח אמא, בינה, רובצת על זו"ן, שמניקה אותם. על זה כתוב, לא תיקח האם על הבנים. שלא ירבה אדם עוונות למטה, בעוה"ז, כי ע"י זה תסתלק האם, בינה, מעל הבנים, זו"ן. וכתוב, אימך היא לא תגלה ערוותה, שלא יגרם לה הסתלקות מעל הבנים.

בו"א, וע"כ נקראים נועם ה'. אבל מטרם שהנועם הזה מתלבש בו"א, אין בו השגה כלל. אשרי חלקו מי שזכה לזה. ודאי מועטים המה.

דו"א, ולא למעלה מז"א, שאין שום השגה בג"ר. ומעל שמים חסדך, כתוב מעל, משום שבאים מלמעלה מז"א. וכן כתוב משום זה, אז תתענג על הויה. אמנם כבר הם מלובשים

בני אימי ניחרו בי

את ישראל בגלות. ואיש בנהר רומז לישראל, שהציפור עומדת על ראש ישראל ואוכלת אותו ברגליה. אומר, עטרה עטרה שני בנים, ז"א ונוקבא, בני בינה, שורים מבחוץ למקומם, שזה גורם שיהיו ישראל בגלות, כמ"ש, בני אימי ניחרו בי. ז"א אינו נח ואין מנוחה לנוקבא, עד שהציפור יהיה מושלך שסוע לגורים, עד שינקום נקמתו מהאומה ההיא.

קפד בני אימי ניחרו בי, סובב על זו"ן, משום שכרמי שלי לא נטרתי.

קפה הגלות נמשך. וע"כ ציפורי השמים, שרי האומות, אינם נעברים מממשלתם, עד שממשלת עמים עכו"ם נעברים מן העולם. ויהיה זאת שיגיע יום הקב"ה, ודיניו יתעוררו בעולם, כמ"ש, והיה יום אחד, הוא ייוודע לה', לא יום ולא לילה.

קפו בעוד שהיו הולכים, שמעו קול אחד, שאמר, שלהבת הכפתור, המלכות, הגיע בדיניו. יצא שלהבת אחת ושרף את הציפור. כתוב בדניאל, בחיה הרביעית מארבע חיות, הרומזים על האומות ששעבדו את ישראל בד' גלויות, וחיה הרביעית הוא גלות האחרון. ונראה, שציפור היא ג"כ חיה הרביעית.

קפא בני אימי ניחרו בי. בני אימי, כמ"ש, השליך משמים ארץ, נוקבא. כי כשרצה הקב"ה להחריב את ביתו התחתון, ביהמ"ק, ולהגלות את ישראל בין העמים, הסיר מלפניו ארץ, הנוקבא, והתרחק ממנה, כמ"ש, ותתצב אחותו מרחוק. וכשארץ התרחקה משמים של מעלה, ז"א, ארץ של מטה, ביהמ"ק, נחרבה, וישראל נתפורו בין האומות. אמרה כנסת ישראל, מי גרם לי זאת? בני אימי, ז"א ונוקבא, שניחרו בי והתרחקו ממני. כי ז"א ונוקבא הם בני בינה.

קפב רבי יוסי היה הולך בדרך עם רבי חייא. אמר רבי יוסי, רואה אני איש בנהר, ציפור על ראשו, אוכלת ברגליה, ואותו האיש צועק.

קפג נתקרב אל האיש ונשמע. אמר רבי חייא, מפחד אני להתקרב. אמר לו, וכי בן אדם הוא, אלא רמז לנו הקב"ה. קרבו אצלו, שמעו שאומר, עטרה עטרה, ז"א ונוקבא, שנקראים עטרות. שני בנים, בני בינה, שורים מבחוץ למקומם, ז"א אינו נח ואין מנוחה לנוקבא, עד שהציפור יהיה מושלך שסוע לגורים.

ציפור רומזת לאומות המשעבדים ומענים

וכופר בריתכם את מוות

שלא יגלו. אלא שפגמו בריתם ונסתלקה מהם השכינה.

קפח כשהקב"ה יעורר את הימין שלו, יבולע המוות מן העולם, כמ"ש, בילע המוות לנצח. וימין הזה לא יתעורר, אלא כשישראל יתעוררו להידבק בימינו של הקב"ה, והוא תורה, כמ"ש, מימינו אש דת למו. בזמן

קפו לא הגלה הקב"ה את ישראל, אלא בזמן שלא היה נמצא ביניהם אמונה, שהיא השכינה. כי פגמו בריתם ונסתלקה מהם השכינה. כי כשנמנע מהם האמונה, גם למעלה נפרדה השכינה מז"א. כמ"ש, וכופר בריתכם את מוות. הרי ששמירת הברית מכפר על מוות, ומכ"ש, שהיה מכפר עליהם

עד שיבוא להתיישב ביניהם.
קצ ואם הוא רשע, קורא עליו כרוז בגיהינם, שלושים יום. וכל הרשעים, כולם עצובים, כולם פותחים ואומרים, אזי, כי דין חדש נתעורר עתה בשביל פלוני. כמה בעלי הדין מזדמנים לקראתו, להקדים לו לומר, אזי, אזי לרשע אזי לשכנו.

ההוא כתוב, ימין ה' עושה חיל. וכתוב אחריו, לא אמות כי אחיה. הרי שהימין מבטל את המיתה.

קפט צדיק ההוא שהקב"ה רוצה בו, כרוז קורא עליו שלושים יום בין הצדיקים שבגן עדן. כל הצדיקים שמחים, כל הצדיקים באים ומעטרים את מקומו של אותו צדיק,

אזי לרשע רע

אינו עולה. ושאר הרשעים, שהרגו בני אדם, יהיו טובים ממנו, שהם יעלו והוא לא יעלה? כולם עולים והוא אינו עולה, כי הם הרגו אנשים אחרים, וזה הרג את בניו ממש, ושפך דם הרבה. בשאר רשעי עולם אינו כתוב, וירע בעיני ה'. וכאן כתוב, ויהי ער בכור יהודה רע, וירע בעיני ה' אשר עשה, משום שכתוב, ושיחת ארצה.

קצד ואין לך עבירה בעולם, שלא תהיה עליה תשובה, חוץ מהמוציא זרעו לבטלה, ואין לך רשעים שלא יראו פני השכינה, במיתתם, חוץ מזה. שעליו כתוב, לא יגורך רע, כלל. אשריהם הצדיקים בעוה"ז ובעוה"ב. עליהם כתוב, ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ. לעולם יירשו ארץ, כמ"ש, אתהלך לפני ה' בארצות החיים. בשכינה, שנקראת ארץ.

קצא וכולם פותחים ואומרים, אזי לרשע רע, כי גמול ידיו ייעשה לו. גמול ידיו, הוא לכלול את מי שמזנה בידיו, להוציא ולהשחית זרעו לבטלה.

קצב כל מי שמוציא זרעו לבטלה, נקרא רע, ואינו רואה פני השכינה. כמ"ש, לא יגורך רע. וכתוב, ויהי ער בכור יהודה רע. אף כאן, אזי לרשע רע, סובב על המוציא זרעו לבטלה. אזי לאותו רשע, שהוא רע, שעשה עצמו רע, כי גמול ידיו ייעשה לו. מי שמזנה בידיו להוציא ולהשחית זרעו לבטלה, ואותו מענישים בעולם האמת יותר מעל כל העבירות.

קצג כתוב, אזי לרשע. כיוון שכתוב אזי לרשע, למה לו לומר עוד, רע, שהרי רשע פירושו רע? אלא העושה עצמו רע, שמוציא זרעו לבטלה. כולם עולים מגיהינם, וזה

הצלם

טמא, והרוח שלו טמא. משום שטומאות אלו שורות בתוכו, אסור להיקרב אצלו. כיוון שמת, יוצאות כל אלו הטומאות ממנו, ונשאר הגוף בלי טומאה לטמאות.

קצט ואע"פ שהגוף שלהם טמא בין בחייהם ובין במיתתם, אבל בחייהם, שכל הטומאות נמצאות בהם, יש להם כוח לטמאות אחרים. במיתתם, שיצאו כל הטומאות מהם, אינם יכולים לטמאות. וגוף של ישראל לאחר מותו יכול לטמאות

קצו מה בין ישראל לעכו"ם? ישראל, כשנמצא אדם מת, הוא מטמא לכל גוף והבית נטמא. וגוף של עכו"ם אינו מטמא לאחר, וגופו אינו טמא כשהוא מת.

קצז ישראל שמת, כל הקדושות של אדונו נעברים ממנו, נעבר ממנו צלם הקדוש, ונעבר ממנו רוח הקדוש. ונשאר גופו טמא.

קצח אבל עכו"ם, נוכרי, עובד עבודה זרה, שבחיי טמא מכל הצדדים, הצלם שלו

צלמים, אחד מנוקבא ואחד מז"א. בתחילה מקבל את הצלם מנוקבא, ואח"כ מז"א.

וכתוב, צלם קדוש הזה, כשאדם הולך וגדל ונעשה, ונגמר צורתו בפרצוף הזה, כי תחילה מקבל צלם מנוקבא, ואחר שנגדל הצלם הזה ונגמר צורתו, אז מקבל את הצלם השני מז"א. ושכתוב, נעשה צלם אחר מז"א, ומתחברים כאחד, וזה מקבל את זה, כי הם צריכים זה לזה, מתוך שצלם דנוקבא ממשיך חכמה, שאינו יכול להאיר בלי חסדים, וצלם דז"א ממשיך החסדים להלבשת החכמה. ואז מתחברים כאחד ומאירים יחד, וזה מקבל את זה, כי זה בלי זה אינו יכול להאיר.

ושכתוב, בשעה שקרבו ימיו למות, נעברים ממנו הצלמים, כי הסתלקות הצלמים הוא סיבת מיתתו, כי הם הכלים והלבושים של המוחין, אור החיים. וכיוון שמסתלקים הכלים, מסתלק אור החיים, כי אין אור בלי כלי. וע"כ הוא מת. ואחד מעביר את השני, כי הם צריכים זה לזה, שאין חכמה, אור החיים, יכול להאיר בלי חסדים, ונשאר האדם בלי שמירה, בלא כלים לשמירת המוחין, וע"כ מסתלקים המוחין, אור החיים.

רב כשנתעורר הדין בעולם, והקב"ה יושב על כיסא הדין לדון העולם, בראש השנה, צריך האדם להתעורר בתשובה, לשוב על עוונותיו. כי ביום ההוא כותבים איגרות, ונמצאות כולן בתיק. ואם זכה האדם לשוב בתשובה לפני אדונו, קורעים את האיגרות אשר עליו.

רג אח"כ הכין הקב"ה לפני האדם את יום הכיפורים, יום התשובה. אם שב מחטאיו טוב, ואם לא, מצווה המלך לחתום האיגרות, אוי לו, כי התשובה רוצה להסתלק ממנו.

רד אם זכה לעשות תשובה, אבל עוד אינה בשלמות, תולים לו עד יום האחרון, עצרת, יום השמיני לחג הסוכות. ואם עשה תשובה שלמה לפני אדונו, נקרעות האיגרות. ואם לא זכה, האיגרות יוצאות מבית המלך, ונמסרות בידיו של מלאך המעניש, והדין

אחרים, משום שכל הקדושות יצאו ממנו, ושורה עליו צד האחר.

רז צלם קדוש הזה, כשאדם הולך וגדל ונעשה, ונגמר צורתו בפרצוף הזה, נעשה צלם אחר ומתחבר ביחד עם הראשון, וזה מקבל את זה. בשעה שנמצאים לאדם שני צלמים, נשמר האדם, והגוף, והרוח שורה בתוכו.

רא בשעה שקרבו ימיו למות, נעברים ממנו הצלמים. ואחד מעביר את השני, כי מתחברים יחדיו, ונשאר האדם בלי שמירה. וזהו כמ"ש, עד שיפוק היום ונסו הצללים. ואינו אומר, ונס הצלם. אלא, ונסו הצללים, כלומר שניים. כי צלמים הם לבושי המוחין, שהתחתון מקבל מעליון. כי ז"ן מצד עצמם אינם ראויים לקבל מוחין, מפני שהכלים שלהם הם ממלכות, שעליה היה צ"א, שלא לקבל את אור העליון.

אלא משום שירדו בינה ותו"מ דאו"א לתוך הכלים דזו"ן, בעת הקטנות דאו"א, עולים ז"ן לאו"א עם אותם הכלים בעת גדולתם, בעת שמתזוירים הבינה ותו"מ שלהם למדרגתם, ומקבלים אז ז"ן את המוחין דאו"א. וכמו שמקבלים מוחין מאו"א, מוכרחים לקבל ג"כ כלים שלהם להלביש המוחין, כי כלים שלהם עצמם אינם ראויים לקבל אור. לפיכך מאותם בינה ותו"מ דאו"א שירדו בהם, הם מקבלים כלים, הנקראים צלמים, המלבישים את המוחין. והם שניים: מבינה ותו"מ דאבא, ומבינה ותו"מ דאמא.

וכמו שבב' צלמים דזו"ן שמקבלים מאו"א, ע"ד זה נוהג בנשמות בני אדם, הנולדות מזו"ן להתלבש בבני אדם. כי אין זו"ן מולידים נשמות, מטרים שעולים ומלבישים את או"א עילאין, והתחתון העולה לעליון נעשה כמוהו. ואז נחשבים לגמרי כמו או"א עצמם, והנשמות זכרים ונקבות הנולדות מזו"ן, יש להם אותו היחס כמו זו"ן לאו"א. וגם הנשמות מקבלות לבושי מוחין מזו"ן, מבינה ותו"מ שלהם, הנקראים

רז) ואם הגוף מן הצל שלו לא יתראה ויימצא בו רק הראש, בני ביתו יסתלקו והוא יישאר בחיים. והדברים אמורים רק אם בנו הקטן עוד ברשותו.

רח) ואם ידיו מן הצל פגומים, מורה, שמעשה ידיו יתקלקלו. ואם רגליו פגומים, מורה, שמחלות רודפות אחריו. ואם הצל בורה ממנו וחוזר, בורה וחוזר, עליו כתוב, בבוקר תאמר מי ייתן ערב. וזהו כך, רק כשהלבנה מאירה, והלילה מתקן באורה, בעת שהוא בודק את הצל שלו.

רט) אבל צדיקים וחסידים, בכל יום ויום רואים בליבם, כאילו באותו יום נפטרים מן העולם, ועושים תשובה שלמה לפני אדונם. ואינם צריכים לבדוק בצל. אשרי חלקם בעוה"ז ובעוה"ב.

נעשה. האיגרות אחר שהוצאו, אינן חוזרות עוד לבית המלך, אלא הדין הכתוב בהן מוכרח להיעשות.

רה) אז מסתלקים ממנו הצלמים ואינם נמצאות עימו. וכיוון שנסתלקו ממנו, וודאי שעונש המלך יעבור עליו, ויטעם כוס המוות. ובלילה של חג האחרון, ליל שמיני עצרת, המענישים מוכנים, מקבלים האיגרות, ומסתלקים הצלמים מהם. ואם נמצאים בהם הצלמים, לא נמצא עליו דין, או מחלות רעות, הבאות בפגם של הצלמים.

רו) כשנחסר הראש מן הצל ונשאר הגוף, מורה שבנו או אשתו יישארו בחיים והוא יסתלק. והדברים אמורים, אם בכל הזמן הוא אינו חוזר בתשובה. אבל אם חזר בתשובה, רק טעם המוות יטעם ויתרפא מחוליו.

ד' מינים

ריג) וכתוב, ולקחתם לכם ביום הראשון, פרי עץ הדר כפות תמרים, וענף עץ עבות, וערבי נחל. כל הנקרא בשמי, פרי עץ הדר. ולכבודי בראתיו, כפות תמרים. יצרתיו, ענף עץ עבות. אף עשיתיו, ערבי נחל. שורשי ארבעה מינים, הם ד' העולמות אבי"ע: האתרוג כנגד עולם האצילות, ועליו כתוב, כל הנקרא בשמי, כי הנוקבא דאצילות נקראת שם. כפות תמרים כנגד עולם הבריאה, ועליו כתוב, ולכבודי בראתיו. וענף עץ עבות כנגד עולם היצירה, ועליו כתוב יצרתיו. וערבי נחל נגד עולם העשיה, ועליהם כתוב, אף עשיתיו.

ריד) והתיקון שלהם, כמ"ש, ולקחתם לכם ביום הראשון, בדיוק חמישה על עשר. כי חמישה עשר לחודש מורה, שהנוקבא, ספירה עשירית, ומרומזת במספר עשר, עלתה ונכללת באמא, הנבחנת במספר חמש, להיותה כוללת בתוכה חמש ספירות חג"ת נ"ה, שכל אחת כלולה מעשר. וכשאלו חמש ספירות של הבינה מאירים בנוקבא, נקראת

רי) כמה חשובים מעשי המלך הקדוש, כי במעשים שעושים למטה, קושרים אותם בדברים העליונים למעלה, בשורשם, כי כל דבר למטה בעוה"ז יש לו שורש למעלה בעולמות העליונים. וכשלוקחים אותם למטה ועושים מעשה בהם, נתעורר כנגדם מעשה שלמעלה, בשורשם שבעולמות העליונים. כגון אוזב, עץ ארוז, שציוותה התורה לקחת למטה.

ריא) יש מהם שאחוזים בשם הקדוש למעלה, כגון לולב ואתרוג הדס וערבה. וע"ז צריכים לייחד אותם, לקשרם יחד, ולעשות בהם מעשה, לנענע אותם, כדי לעורר שמחה בשורש, שאחוז בו למעלה. בברכת המצוות ובמעשה המצווה צריכים להראות בדבר שלמטה, כדי לעורר בזה את הדבר שלמעלה, שורשו העליון.

ריב) כמ"ש, כל הנקרא בשמי ולכבודי, כדי שיעשה לי כבוד. בראתיו, כדי לייחד אותי. יצרתיו, לעשות לי מעשים טובים. אף עשיתיו, שיתעורר על ידו כוח העליון.

צדיק כתמר יפרה, יסוד צדיק. ולא נמצא פירוד בין יסוד לנוקבא. ע"כ לא כתוב, וכפות אלא כפות, מלשון קשור ואגוד, משום שאינם נמצאים זה בלי זה, וכפותים תמיד יחד. ובוה מתמלא באר, הנוקבא, מבאר מים חיים העליונים, מבינה, כי היסוד, מתמלא תחילה מת"ת, ות"ת מבינה. וממנו מתמלא הבאר, עד שהיא נעשית מעיין נובע לכל.

רכ וענף עץ עבות. ענף של אילן הגדול, ת"ת, שהתגבר והשתרש בשורשיו ונעשה אילן עליון על כל, שאחוז מכל צדדיו, ת"ת, הכולל כל ששת הספירות חג"ת נה"י ואחוזים בו מכל צדדיו. ענף הוא עץ עבות, עץ שאחוז את האבות, כי הוא קו אמצעי, הכולל בתוכו ימין ושמאל, חו"ג, אברהם ויצחק. ודורש עבות כמו אבות, כי ע' וא' מתחלפים זה בזה. כי מת"ת מקבל יסוד העולם ומתמלא להריק אל הבאר, הנוקבא, זהו ארץ שכולה משקה. כי בעת שהנוקבא מקבלת מיסוד, היא נקראת ארץ שכולה משקה.

רכא וערבי נחל, הם שתיים, שרומזות על שני נחלי מים, נו"ה, שהמים מתכנסים בהם להריק אל הצדיק, יסוד, המקבל מנו"ה. דבר אחר. וערבי נחל הם הגבורות, הנאחזים ביצחק, קו שמאל, הבאים מצד נחל העליון, אמא, ולא מצד אבא, קו ימין. ומשום זה הערבות יפות כולן, אבל אינן מתוקות, כמו פירות, ואינן עושות פירות, כי השמאל דיניו מרובים ואינו עושה פירות, אע"פ שהיא יפה, שיש בו חכמה, כי היופי רומז על חכמה. וע"כ הוא מרומז בערבי נחל, שהינן יפות ואינן עושות פירות.

רכב וערבי נחל, הם ב' עמודים, שהגוף עומד עליהם, נו"ה. וערבי נחל, הם הגבורות הנמשכות מקו שמאל, שאלו הגבורות נמשכות בנו"ה הללו. ואלו כולם, הם להריק מים אל הבאר, שהיא להשפיע אל הנוקבא.

רכג ולקחתם לכם, פרי עץ הדר, זהו אברהם, חסד. כפות תמרים, זהו יצחק, גבורה. וענף עץ עבות, זהו יעקב, ת"ת. וערבי נחל,

הנוקבא במספר חמישה עשר לחודש, אשר אז הלבנה, שהיא הנוקבא, בתכלית המילוי שלה.

רטו ביום הראשון, הוא יום, שיצא הראשון למסע במקורות מים חיים, קו הראשון של ג' קווים, הנוסעים בג' מקומות. שמנסיעתם יוצאים חסדים מגולים בחכמה, הנקראים מים חיים. קו הימין, חסד, הנוסע ראשונה. ואנחנו צריכים להמשיך אותו בעולם. כי בסוכות הוא זמן המשכת החסדים, כמ"ש, וימינו תחבקני.

רטז משל למלך, שאסר אנשים בבית האסורים שלו. באה אימו הגבירה, והוציאה אותם לחירות. והמלך שהשגיח על כבודה, נתן אותם לרשותה. והיא מצאה אותם רעבים וצמאים, אמרה אל בנה המלך, הרי הוצאתי אותם לחירות, תן להם אכילה ושתייה.

ריז הנה יום הכיפורים, אמא, בינה, הוציא כולם לחירות, ואנחנו נמצאים רעבים למזון וצמאים לשתות. כי מבחינת בינה אינו נמשך אכילה ושתייה גשמיות, כי ע"כ אנו צמים ומתענים ביום הכיפורים. ע"כ היא מעטרת את המלך, ז"א, בן הבינה, בעטרות שלו, במוחין דחסדים. ביום הזה, בראשון לחג, אנו יודעים שמים חיים שורים עימה, ואנו שואלים לשתות למי שהוציאנו לחירות, שתשפיע חסדים אל ז"א שבבילנו, אחר שזכינו למוחין דחכמה ממנה ביום הכיפורים, שהוא חירות. ולפיכך אנו קוראים את היום, יום ראשון.

ריח ביום ההוא הרומז על אברהם, ספירת החסד, התחלת הכל, אם בענני כבוד, אורות מקיפים, הוא ההתחלה, שאו"מ הראשון הוא חסד, ואם במים, או"פ, הוא ההתחלה, שאו"פ הראשון הוא חסד, שאברהם התחיל לחפור בארות מים.

ריט פרי עץ הדר, זהו בארו של יצחק. הנוקבא הנקראת באר, בעת שמקבלת חכמה מקו שמאל דז"א, שנקרא יצחק. כי יצחק הידר את הקב"ה, וקרא לו עץ הדר. והנוקבא פרי של עץ הדר הזה. כפות תמרים, שכתוב,

אלו הם שתי המדרגות, נו"ה.

רכז לומדים שפרי עץ הדר אברהם, וכפות תמרים יצחק, משום שעץ עבות הוא יעקב, שאוחז לכל החלקים, שכל שש קצות הג'ת נה"י נכללות בו. וע"כ נקרא עץ עבות.

אלא פרי עץ הדר זהו בארו של יצחק, גבורה תחתונה, הנוקבא. כפות תמרים, כפת חסר ו', קשר שנקשר בבאר. שנאמר על יסוד ונוקבא, שהם קשורים בקשריהם, ואינם עולים זה בלי זה. וענף עץ עבות, ענף העליון שנעשה עץ עבות, שאוחז לכל צד, כל הג'ת נה"י. ת"ת הגוף, אשר חו"ג זרועותיו, נו"ה רגליו, יסוד ברית קודש. ערבי נחל, יצחק בכל הצדדים שנאחזות בנחל, אמא, ולא מצד אבא, אע"פ שבנחל, בינה, לא נמצאים דינים, עכ"ז הדינים מתעוררים משם.

רכח וערבי נחל, שני עמודים, נו"ה. שמים יוצאים מהם. שתי מדרגות נו"ה, העומדות על מדרגת צדיק, יסוד, פירות וקיבוץ הברכות יוצאות מהם. אבל ערבי נחל, הרומזות ג"כ על נו"ה, אין פירות יוצאים מהם, ולא טעם, ולא ריח. ערבי נחל רומזות על נו"ה רק שמקבלים גבורות דיצחק מצד שמאל. וע"כ אינם עושות פירות, כי דינים רובצים עליהן. אבל בעת שמקבלים גם חסדים כל הברכות שבעולם מהם באים.

רכט וע"כ אתרוג אוחזים בשמאל כנגד הלב. לולב בימין מאוגד עם כל המינים. וקשור בכלם. כי צדיק, יסוד, מאוגד עם כל הספירות, וקשור עם כולן. וזהו קשר האמונה, להאיר אל הנוקבא הנקראת אמונה.

רכז כל אלו ד' המינים האורחים, ז"ס הג'ת נה"מ, שעם הקדוש הזמינו אותם ביום הזה, על דרך שמתפללים בימי הסוכות קודם הסעודה, ואומרים עולו אושפיון עילאין, בואו אורחים עליונים. שצריכים למצוא אותם, מאחר שהזמינם ובהם מתפלל האדם תפילתו אל המלך. וע"י ד' המינים, שרומזים לאלו הספירות, הוא משיג אותם.

אשריהם ישראל, שיודעים דרכיו של המלך הקדוש, ויודעים דרכי התורה, ללכת בדרך אמת, לזכות על ידם בעוה"ז ובעוה"ב.

רכח ביום הזה יוצאים ישראל בסימנים הרשומים מן המלך, ד' המינים, משום שניצחו בדין. הם סימני האמונה, השכינה, חותם של מלך העליון, ז"א. בדומה לשני אנשים, שבאו לפני המלך לדין. ולא ידעו בני העולם מי מהם ניצח. יצא שר אחד מבית המלך, שאלו אותו. אמר להם, מי שיצא מבית המלך וסימנים של המלך בידי, הוא המנצח.

רכט כך כל בני העולם באים לדין לפני המלך העליון, ודן אותם ביום ראש השנה ויום הכיפורים עד חמישה עשר יום לחודש. ובתוך כך, נמצאו ישראל שזכו כולם לעשות תשובה, ומתייגעים בעשיית סוכה ובלולב ואתרוג. ולא ידוע מי ניצח בדין, ומלאכים עליונים שואלים, מי ניצח בדין? הקב"ה אומר להם, אלו שמחזיקים הסימנים שלי בידיהם, ד' מינים, הם ניצחו בדין.

רל ביום הזה יוצאים ישראל ברושם המלך בשיר תהילה, נכנסים לסוכה, אתרוג בשמאל, לולב בימין, הכל רואים שישראל רשומים ברשימות המלך הקדוש, פותחים ואומרים, אשרי העם שככה לו.

רלא ואפילו אומות העולם שמחים בשמחה הזו ומתברכים ממנה. וע"כ מקריבים קרבנות עליהם בכל יום, לשים עליהם שלום, ויתברכו ממנו. מכאן ולהלאה, יום אחד של מלך העליון, ששמח בו עם ישראל, כמ"ש, ביום השמיני עצרת תהיה לכם. שיום זה מן המלך בלבדו, ששמחתו הוא בישראל. בדומה למלך שהזמין אושפיון, אורחים, והשתדלו בהם כל בני היכלו. לבסוף, אמר המלך לבני היכלו, עד עתה אני ואתם השתדלנו כולנו באורחים והקרבתם קורבנות על כל שאר העמים בכל יום, ע' (70) פרים, מכאן והלאה, אני ואתם נשמח יום אחד. כמ"ש, ביום השמיני עצרת תהיה לכם. לכם, להקריב קורבנו עליכם.

חבצלת ושושנה

הכלולות במסך דחיריק, הנקראות מנעולא ומפתחא, כי אז נכללת מחכמה וחסדים יחדיו. החכמה מעת שהייתה רביעי לאבות, בחג"ת דו"א, והחסדים ממה שעתה שביעי לבניין, בנה"י דו"א.

ע"כ כתוב, אני חבצלת השרון, שצריכה להישקות משיקוי של הנחל העמוק, כי צריכה לקבל חכמה וחסדים יחדיו ממסך דחיריק אחר שנכלל בבינה, שאז נקראת הבינה נחל עמוק. נחל בינה, מקור כל השפעות והמוחין. עמוק, ע"ש התכללותה במסך דחיריק מקו אמצעי. ואז נאמר על הנוקבא, והיה השׁרב לאגם. כי כשהייתה חבצלת, הייתה יבשה בלי מים, בחוסר חסדים. אבל אחר שקיבלה חסדים מנחל עמוק, נעשתה לאגם.

ושכתוב, ונקראת שושנת העמקים, משום שנמצאת בתכלית העומק, והו מצב הב', שנמצאת כלולה במנעולא, הנבחנת לעמוק מכל עמוק, שאין מי ששיגה. אבל אם הייתה כנקודה דמנעולא בלבדה, לא הייתה ראויה לקבל מוחין, אלא שצריכה להימתק בבינה, ולקבל נקודה דמפתחא, שבזה נמתקת וראויה למוחין. ואז נבחנת שיש בה ב' נקודות, הנבחנות לב' עמקים, שאז נאמר עליה, ממעמקים קראתיך ה'.

וכתוב, חבצלת השרון, חבצלת ממקום ששיקויי הנחלים יוצאים ואינם פוסקים לעולם. חבצלת, שהיא חבויה מצל, צל הבינה, שמשם יוצאים חסדים בזיווג שאינו נפסק. וע"כ אין לה אלא חכמה בלי חסדים. וכתוב, שושנת העמקים, שושנה ממקום עמק וסתום מכל הצדדים, שהשם עמקים נמשך לה ממנעולא הכלולה בה במצב הב', שהיא עמוקה מכל וסתומה מכל הצדדים.

רלה בתחילה היא ירוקה כחבצלת, שהעלים שלה ירוקים. במצב א', שנקראת חבצלת, היא במדרגה אחת עם ז"א, שהגוון שלו ירוק, וע"כ גם היא ירוקה. ואח"כ,

רלב אני חבצלת השרון שושנת העמקים. כמה חביבה כנסת ישראל לפני הקב"ה, שהקב"ה משבח לה והיא משבחת להקב"ה תמיד, כמ"ש בשיר השירים. וכמה משוררים ומזמרים היא מזמנת לו תמיד להקב"ה. אשרי חלקם של ישראל, שאחוזים בגורל החלק הקדוש, כמ"ש, כי חֵלֶק ה' עִמו.

רלג אני חבצלת השרון, כנסת ישראל, הנוקבא, העומדת בפאר היופי בגן עדן. ונקראת השרון, משום שמשוררת ומשבחת למלך העליון.

רלד אני חבצלת השרון, שצריכה להישקות משיקוי של הנחל העמוק, מקור הנחלים, בינה, כמ"ש, והיה השׁרב לאגם. וע"כ נקראת הנוקבא השרון, מלשון שרב, שהיא צמאה לשתות מי הבינה. ונקראת שושנת העמקים, משום שנמצאת בתכלית העומק. עמקים, כמ"ש, ממעמקים קראתיך ה'. חבצלת השרון, חבצלת ממקום ששיקויי הנחלים יוצאים ואינם פוסקים לעולם. שושנת העמקים, שושנה ממקום עמק וסתום מכל הצדדים.

ב' מצבים בנוקבא:

א.

רביעי לאבות, כשעולה למעלה מחזה דו"א, ונעשתה לרגל רביעי לכיסא עליון, בינה. ואז הם ב' מאורות הגדולים במדרגה אחת, כי שניהם מקבלים מבינה: חג"ת דו"א מקבל מקו ימין דבינה, והנוקבא מקבלת מקו שמאל דבינה חכמה בלי חסדים. ואז היא צמאה ומשתוקקת מאוד לקבל החסדים, כי חכמה בלי חסדים אינה מאירה. ובמצב הזה נקראת חבצלת השרון. שרון מלשון, ישורו על אנשים, שפירושו ראייה, קבלת חכמה. חבצלת, מורה חבוי מצל, שאין לה צל, הממשיך חסדים.

ב. שביעי לבניין, לאחר שמתמעטת ויורדת מחזה ולמטה דו"א, ומקבלת מנה"י דו"א, כלומר, לאחר שנתקנה בב' נקודות

שינויים רבים, ונתדבקו בהם.
רמ אמר לו הקב"ה, אדם, עזבת את החיים ונתדבקת במוות. חיים, כמ"ש, ועץ החיים בתוך הגן, ז"א, שנקרא חיים, כי מי שאחוז בו, אינו טועם מוות לעולם. והתדבקת באילן אחר, בנוקבא בשעה שאינה בזיווג עם ז"א, הנה ודאי המוות הוא כנגדך. כמ"ש, רגליה יורדות מוות, כלומר, לא זכה הרי רע. וכתוב, ומוצא אני מר ממוות את האישה, הנוקבא כשאינה בזיווג עם ז"א. ודאי שנתדבק במקום המוות, ועזב מקום החיים, וע"כ נגזר עליו ועל כל העולם, המוות.

רמא אם הוא חטא, כל העולם מה חטאו, ולמה נגזר המוות על כל העולם? האם כל העולם אכלו מעץ הזה, וע"כ הוטל המוות על כולם? אלא בשעה שנברא האדם, וקם על רגליו, ראו אותו כל הבריות, ויראו מלפניו, והיו נמשכים אחריו כעבדים אחר המלך. והוא אמר להם, אני ואתם, בואו נשתחוהו ונכרעה. כיוון שראו את האדם, שמשתחוהו לצד שמאל, ונתדבק בו, כולם נמשכו אחריו, וע"כ גרם מוות לכל העולם.

רמב אז נשתנה האדם פעם דין ופעם רחמים, פעם מוות ופעם חיים. ולא עמד קבוע באחד מהם, כי אותו מקום גרם לו. וע"כ נקרא אותו המקום, להט החרב המתהפכת. כי מתהפכת מצד זה לצד זה, מטוב לרע, מרחמים לדין, משלום למלחמה. מתהפכת בדרך כלל מטוב לרע, כמ"ש, ועץ הדעת טוב ורע.

רמג מלך העליון לאהבתו על מעשיו, הוכיח אותו, ואמר לו, ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו. והוא לא קיבל ממנו, ונמשך אחר אשתו, וגורש מגן עדן לעולמים, כי האישה עולה למקום התהפכות החיים והמוות, ולא יותר. וע"כ האישה גרמה מוות לכל.

רמד לעוה"ב כתוב, כי כימי העץ ימי עמי. כימי העץ, עץ החיים. בו בעת כתוב, בילע המוות לנצה, כי בעץ החיים אין שינויים ואין בו מוות.

במצב הב' היא שושנת אדומה בגווני לבנים. כי במצב ב' יש לה ב' נקודות, מנעולא ומפתחא, דין ורחמים, טוב ורע, כי זכה הרי טוב, לא זכה הרי רע. שושנה בשישה עלים, להיותה שביעי, המקבלת מחג"ת נה"י. שושנת מלשון שינוי, כי הוא משתנה מגוון לגוון, משנה את הגווניו שלה, משתנה מדין לרחמים, מאדום ללבן, וכן מרחמים לדין, וע"כ נקראת שושנה מלשון שינוי.

רלו נקראת שושנת, משום שבתחילה היא חבצלת, בעת שמבקשת להזדווג עם המלך, נקראת חבצלת. כי במצב הא' אין לה זיווג עם ז"א, אלא הכנה לזיווג. ואחר שנזדווגה עם המלך באלו הנשיקות, במצב הב', נקראת שושנת, משום שכתוב, שפתותיו שושנים. שושנת העמקים נקראת, משום שמשנה את צבעיה, פעם לטוב ופעם לרע, פעם לרחמים ופעם לדין. כי זכה הרי טוב, לא זכה הרי רע.

רלז כי בני אדם אינם מסתכלים ואינם יודעים ואינם משגיחים, שבשעה שהקב"ה ברא את האדם והוקיר אותו במוחין עליונים, ביקש ממנו שיתדבק בו, כדי שיהיה יחיד, ויהיה לו לב אחד, ויהיה דבוק במקום דבקות יחיד, שאינה משתנה, בז"א, שנאמר בו, אני הויה לא שְׁנִיתִי, ואינו מתהפך לעולם, בקשר ייחוד הכל נקשר בו, כמ"ש, ועץ החיים, ז"א, בתוך הגן.

רלח אח"כ סרו מדרך האמונה, ועזבו את אילן היחיד העליון לכל האילנות, ז"א, ובאו להתדבק במקום המשתנה ומתהפך מצבע לצבע ומטוב לרע ומרע לטוב, כלומר בנוקבא בעת שאינה בזיווג עם ז"א ויונקת משמאל לכו, וירדו ממעלה למטה בשינויים מרובים. כמ"ש, אשר עשה האלקים את האדם ישר, והמה ביקשו חשבונות רבים.

רלט אז ודאי נהפך ליבם בצד ההוא ממש, כי קיבלו שינויים רבים, פעם לטוב פעם לרע, פעם לרחמים פעם לדין. שנתדבקו בשמאל ודאי ביקשו חשבונות רבים,

ויקרבו ימי ישראל למות

רמח אוי לרשעים, שלא כתוב בהם התקרבות. כי איך יקרבו ימיו לפני המלך, בשעה שכל ימיו בפשעי העולם נמצאים. ומשום זה אינם קרבים לפני המלך, ולא יתפקדו לפניו, ולא יזכרו למעלה, אלא הם פְּלִים מְאֲלִיהֶם. עליהם כתוב, דרך רשעים כאפילה.

רמט וכאן כתוב, ויקרבו ימי ישראל. ודאי שקרבו בלי בושה, בשלמות, בשמחה שלמה. ומשום זה כתוב, ימי ישראל, ולא ימי יעקב, כי השם ישראל שלם יותר מיעקב. הרי כתוב, ויעקב איש תם? הרי השם יעקב ג"כ שלם? אלא גם השם יעקב שלם, אבל אינו שלם במדרגה העליונה, כמו ישראל.

רנ בשעה שימיו של אדם נפקדים לפני המלך, יש צדיק שנפקדים ימיו והם רחוקים מלפני המלך. ויש צדיק, כשנפקדים ימיו, הם קרובים וסמוכים למלך, ואינם מתרחקים, ובלי בושה הם נכנסים וקרבים למלך. אשרי חלקם. כמ"ש, ויקרבו ימי ישראל למות.

רמה ויחי יעקב בארץ מצרים. בחייו כתוב יעקב, ובמיתתו כתוב ישראל, כמ"ש, ויקרבו ימי ישראל למות. הלוא השם ישראל חשוב יותר מהשם יעקב? צריך לומר כאן ישראל, כי לא כתוב, ויקרב יום ישראל למות, אלא ימי. וכי בכמה ימים מת האדם, הלוא בשעה אחת, ברגע אחת, מת ונפטר מן העולם?

רמו אלא כשהקב"ה רוצה להשיב אליו רוח האדם, כל אלו הימים שהאדם חי בעוה"ז נפקדים לפניו, ונכנסים בחשבון, וכשקרבו הימים לבוא לפניו בחשבון, מת האדם, והקב"ה משיב את רוח האדם אליו. הבל שהאדם נושם ונושם בו, משיב אליו.

רמוז אשרי חלקו של אדם, שימיו קרבו לפני המלך בלי בושה, ואף יום אחד מהם אינו נדחה לחוץ, מחמת שיימצא שעשה עבירה ביום ההוא. משום זה כתוב בצדיקים התקרבות, משום שהימים קרבו לפני המלך בלי בושה.

ויקרא לבנו ליוסף

שראית דמותי, ושבת אל חברית שלך, ולא חיללתו, ומשום זה כתוב ידעתי בני. ופעם שנייה, ידעתי, כשאמר יוסף שמנשה הוא הבכור. וע"ז השיבו, גם הוא יהיה לעם, וגם הוא יגדל. ומשום זה כתוב, ויקרא לבנו ליוסף, שקיים בגופו שהוא בנו.

רנד ויקרא לבנו ליוסף. שבצורה אחת היו נראים, שכל מי שראה ליוסף, היה מעיד שבנו של יעקב הוא. שקרא לו בנו, משום שהייתה להם צורה אחת. כי יוסף זן לו ולבניו בזקנתו. ומשום זה הוא בנו יותר מכולם. ויקרא לבנו ליוסף. ולא לאחר. משום שרשות היה בידו להעלותו משם למערת המכפלה, כי מלך היה, אבל אחר לא היה רשות בידו.

רנה כיוון שיעקב היה יודע, שבניו

רנא ויקרא לבנו ליוסף. למה קרא רק ליוסף, והאם שאר השבטים אינם בניו? אלא יוסף היה בנו יותר מכולם. בשעה שאשת פוטיפר הפצירה ביוסף, כתוב, ויבוא הביתה לעשות מלאכתו, ואין איש מאנשי הבית. היה צריך לומר, ואין איש בבית. מהו מאנשי הבית? לכלול דמותו של יעקב, שהייתה שם. כיוון שנשא יוסף את עיניו וראה דמות אביו, נתיישב בדעתו וחזר לאחוריו.

רנב כמ"ש, וימאן ויאמר אל אשת אדוניו. אמר לו הקב"ה, אתה אומר, וימאן ויאמר, תייד, אחר יבוא לברך לבניך, ויתברכו בו. וזהו כמ"ש, וימאן אביו ויאמר ידעתי בני ידעתי, גם הוא יהיה לעם, וגם הוא יגדל.

רנג למה אמר יעקב, ידעתי בני ידעתי? ידעתי בני, שקיימת בגופך שאתה בני, בעת

לפניו, כמ"ש, אם ייסתר איש במסתרים ואני לא אראנו, נאום ה' וא"כ, איך לא ישמור האדם את עצמו מלחטוא לפני אדונו. אפילו מה שאדם חושב ועולה ברצונו לעשות, הכל נמצא לפני הקב"ה, ואינו נאבד ממנו.

רסב בלילה שבאה לאה ליעקב, ונתנה לו אלו הסימנים, שנתן יעקב לרחל, מחשש שלא יחליפנה אביה באחרת, וכשראתה רחל שאביה מכניס את לאה במקומה, והיא אינה יודעת הסימנים, ותבטייש. מיד מסרה לה את הסימנים. ועלה ברצונו, שהיא רחל, ושימש בה שימוש, וטיפה של יעקב הייתה הראשונה, כמ"ש, כוחי וראשית אוני. והוא חשב שהיא רחל. הקב"ה, מגלה עמוקות ומסתרים, ויודע מה בחושך, העלה אותו הרצון למקומו, והבכורה נסתלקה מראובן וניתנה ליוסף. משום שטיפה זו הראשונה, שיצאה מיעקב, הייתה שייכת לרחל. ומשום שבכורה של ראובן הייתה שלה, ירש אותה יוסף, ורחל ירשה את שלה.

רסג משום זה לא עלה ראובן בשם, כשאר השבטים, אלא ראובן, ראו בן, בן שלא נודע שמו. וע"כ לא קראה לאה אותו בני, ולא נקרא ראובן, כי לאה ידעה המעשה, שמחשבתו של יעקב ברחל הייתה ולא בה.

רסד גלוי לפני הקב"ה, שיעקב לא היה ברצונו לחטוא לפניו בזה שבא על לאה וחשב ברחל. ולא הסתכל מדעתו באישה אחרת בשעה ההיא, כשאר רשעי עולם. ועל כך כתוב, ויהיו בני יעקב שנים עשר, כי בניהם של שאר רשעי עולם, שעושים מעשה ההוא, נקראים בשם אחר, כלומר בני תמורה. משום זה, ויקרא לבנו ליוסף, לבנו ממש מתחילה, מבעת לידת ראובן. ולבסוף בנו היה.

רסה במה השביע יעקב את יוסף, שכתוב, שים נא ירך תחת ירכי? באות ברית, שהיה רשום בבשרו, שזהו חשיבותם של האבות יותר מכל. וברית זהו יוסף, מידת היסוד צדיק, שהוא מרכבה לו.

ישתעבדו שם במצרים, למה לא נקבר שם, כדי שיגן זכותו על בניו, ולמה רצה להעלות משם, והרי כתוב, כרחם אב על בנים, איפה היא הרחמנות?

רנו אלא בשעה שיעקב היה יורד למצרים היה מתיירא. אמר, אולי יכלו בניי בין העמים, ואולי יסלק הקב"ה שכינתו ממני כבתחילה. וכמ"ש, ויירא אלקים אל יעקב, ויאמר לו, אל תירא מרדה מצריימה, כי לגוי גדול אשימך שם. ומה שאמרת, פן אסלק שכינתי ממך, אנוכי ארד עימך מצריימה.

רנז עוד אמר, מתיירא אני פן אקבר שם ולא אוכה להיקבר עם אבותיי. אמר לו, ואנוכי אעלך גם עלה. אעלך, ממצרים. גם עלה, להיקבר בקבר אבותיך.

רנה ומשום זה רצה שיעלהו ממצרים. טעם אחד, שלא יעשו אותו אלוה, כי ראה שעתיד הקב"ה להיפרע מאלוהיהם של המצרים. ואחד, שראה שהשכינה תשים דירתה בין בניו בגלות, ואינו צריך להיקבר במצרים להגן עליהם. ורצה שגופו ידור בין גופיהם של אבותיו, להיכלל ביניהם, ולא יהיה עם הרשעים שבמצרים.

רנט גופו של יעקב נמשך מיופיו של אדה"ר. והייתה צורתו של יעקב, צורה עליונה קדושה, צורת כיסא הקדוש. ולא רצה להיקבר בין הרשעים. שאין פירוד באבות, ותמיד הם מחוברים. וע"כ כתוב, ושכבתי עם אבותיי.

רט ויקרא לבנו ליוסף. בנו, משום שהיו בצורת פנים אחת, משום שבחפץ רוח ולב הוליד אותו יותר מכל השבטים. כי כל חפצו של יעקב ברחל היה. משום זה כתוב, ויקרא לבנו ליוסף.

רסא הנסתרות לה' אלקינו. כמה יש לאדם להיזהר מחטאיו, ולהסתכל שלא יעבור על רצון אדונו. כי כל מה שאדם עושה בעוה"ז, כתובים אלו המעשים בספר, ובאים בחשבון לפני המלך הקדוש, והכל גלוי

הם ובת זוגם, יעקב נקבר הוא ולא. מהו הטעם שלא נקברה עימו רחל? והרי כתוב, ורחל עקרה, שמורה, שהיא עקרת הבית? אלא לאה זכתה בו יותר, להוציא שישה שבטים בעולם מגזע הקדוש, ומשום זה ניתנה עימו לבת זוג במצרה.

רעא לאה כל יום הייתה עומדת בפרשת דרכים, ובכתה בשביל יעקב, שישא אותה לאישה, כי שמעה שהוא צדיק, והקדימה לו בתפילה. שכתוב, ועיני לאה רכות, שהקדימה וישבה בפרשת דרכים, להתפלל.

רעב רחל לא יצאה לדרכים מעולם, להתפלל להינשא ליעקב, כמו לאה. משום זה זכתה לאה להיקבר עימו. ורחל נמצאת בפרשת דרכים, ונקברה שמה. כמ"ש, ואני בבואי מפדן, מתה עליי רחל. עליי, בשבילי. בארץ כנען בדרך, בשבילי מתה בדרך, משום שלא יצאה מעולם בשבילי, להתפלל כמו אחותה.

רעג משום זה, לאה שיצאה ובכתה בפרשת דרכים בשביל יעקב, זכתה להיקבר עימו. רחל, שלא רצתה לצאת ולהתפלל בשבילו, משום זה קבורתה בפרשת דרכים. רחל עולם המגולה, מחזה ולמטה דו"א, שהחסדים מתגלים שמה, וע"כ קבורתה בדרך במקום מגולה לעין. ולאה עולם המכוסה, חסדים מכוסים שמחזה ולמעלה דו"א, וע"כ נקברה במצרה המכפלה, במקום מכוסה מן העין.

רעד דמעות רבות הזילה אותה הצדקה לאה, בשביל שתהיה בחלקו של יעקב, ולא לאותו רשע עשיו. כל אדם, המוריד דמעות לפני הקב"ה, אע"פ שכבר נגזר עליו העונש, יקרעו את הגזר דין, ולא יוכל העונש לשלוט עליו. מאין לנו זה? מלאה, כי נגזר על לאה להיות בחלקו של עשיו, והיא בתפילתה הקדימה להינשא ליעקב. ולא ניתנה לעשיו.

רסו באברהם וביעקב כתוב, שים נא ירך תחת ירכי, כלומר במקום ההיא הרמוז בשם הקדוש, להוציא זרע קדוש, זרע אמונה לעולם. ביצחק לא כתוב, שים נא ירך, משום שיצא ממנו עשיו.

רסז מהו הטעם כאן, שכתוב, שים נא ירך תחת ירכי, אל נא תקברני במצרים? אמר יעקב ליוסף, ברושם הקדוש הזה הישבע לי, שהוציא זרע קדוש ונאמן לעולם ונשמר, ולא נטמא מעולם, שלא יקבר בין אלו הטמאים שלא שמרו אותו מעולם. שכתוב בהם, אשר בשר חמורים בשרם וזרמת סוסים זרמתם.

רסח הרי יוסף, ששמר בריתו יותר מכל, למה נקבר ביניהם במצרים? אלא כתוב, היה היה דבר ה' אל יחזקאל בן בוזי הכהן, בארץ כשדים על נהר כְּבָר ותהי עליו שָׁם יד ה'. הרי השכינה אינה שורה אלא בא"י, ולמה נגלה כאן השכינה? אלא על נהר כתוב, שהמים אינם מקבלים טומאה ואינם כארץ העמים. וכתוב, ותהי עליו שם יד ה', שהיא השכינה. אף כאן יוסף, הארון שלו נשלך אל המים. אמר הקב"ה, אם יוסף יסתלק מכאן לא יתקיים הגלות, שישראל לא יכלו לסבול, אלא שתהיה קבורתו במקום שלא יטמא, ויסבלו בני ישראל הגלות.

רסט ראה יעקב, שבכל דבר מתתקן כיסא הקדוש באבות, אברהם ויצחק בימין ושמאל, והוא באמצע. אמר יעקב, אם יקבר כאן במצרים, איך יהיה גוף הזה מחובר עם האבות. ואפילו המצרה, שנקבר שם, נקרא מכפלה, משום שכל דבר שהוא במכפלה לימין ושמאל, הוא שניים ואחד. כלומר, שצריכים לשלישי, שיכריע ביניהם. אף המצרה הוא שניים ואחד, אברהם ויצחק לימין ושמאל, ויעקב מכריע ביניהם.

רע האבות זכו להיקבר במצרה המכפלה,